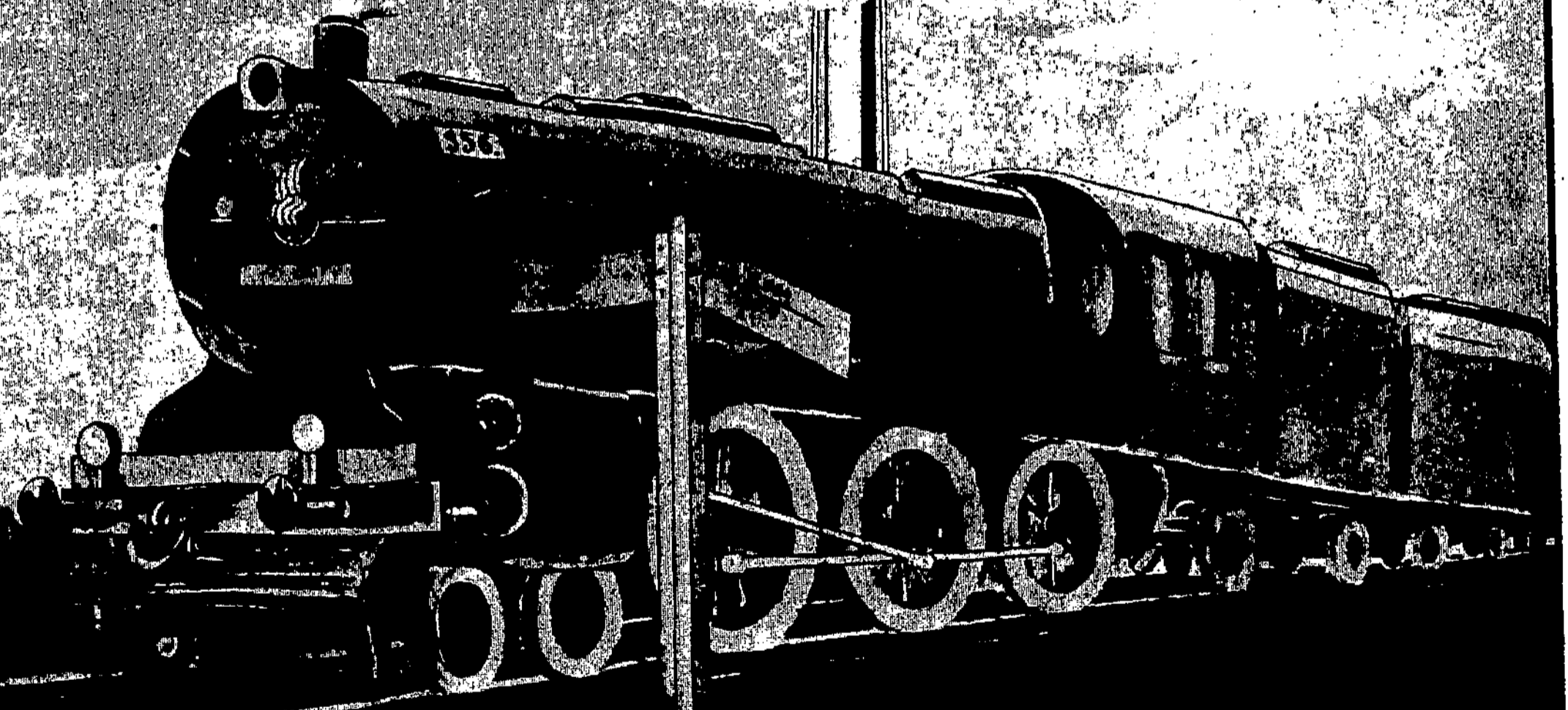

KARYS

LIETUVOS
Mokytojų Ramovės
STIKLA

24

Mūsų kariuomenės bei krašto gynimo organizavimo ir kovų dėl Lietuvos nepriklausomybės svarbesnieji įvykiai prieš 10 metų.

1919 metų birželio mėnuo.

19 d. Lenkų fronte lenkų žvalgai atėjo į Dembino dvarą ir pamatę mūsų žvalgus atidengė į juos ugnį. Mūsiškiai atsišaudydami pasitraukė ir paėmė vieną lenką nelaisvėn, kurį ištarde grąžino lenkams.

Lenkai mūsiškių, patekusių jiems nelaisvėn, iš Vievio nepaleidžia.

20 d. Visam fronte vedama sustiprinta žvalgyba. Įvairiose fronto vietose smarkūs žvalgų susirėmimai. Paimta 6 bolševikai nelaisvėn.

„ Lenkų fronte mūsiškiai žvalgė Pėliūnų kaimo link. Lenkai bandė pulti mūsų sargybą Pabaliūnuose, bet, sužinoję, kad mūsiškiai turi kulkosvaidį, savo sumanymą vykdyti pabijojo.

„ Šiauliuose vokiečiai iš pasalų puolė Šiaulių įgulą (Šiaulių batalioną ir komendantūrą). 10 mūsiškių kareivių užmušė ir 17 sužeidė. Daug areštavo ir iš areštųjų labai tyčiojosi.

21 d. Atvyko į frontą atskira gudų kuopa.

„ Panevėžy grupės dalių žvalgai smarkiai susiremia su bolševikais Langelių ir Dikmonių kaimų rajone. Kautynių rezultate mūsiškiai paima keletą bolševikų nelaisvėn. Šiame rajone pastebėtas bolševikų koncentravimasis tikslu pulti Dusėtus. Kitose vietose eina taip pat smarkesni žvalgų susirėmimai.

„ Išvyko iš Kauno į Vokietiją 156 vokiečių kareiviai, Kaišiadorių link 290 kareivių ir nuo Kaišiadorių pro Kauną link Vokietijos pravažiavo 107 vokiečiai ir išsivežė 3 platformas pabėgių ir 1 platformą telegrafų stulpų.

22 d. Įsakyta įsteigti 2 lauko ligoninė.

„ Panevėžio grupės dalys su artilerija užėmė Beverną, Dveteną, Ilūkštą ir Glauden. Tą dieną mūsų kariuomenė pasiekė Dauguvos krantus. Bolševikams didelėmis jėgomis pradėjus pulti, mūsiškiai buvo priversti pasitraukti iki Kaltenbrunen miestelio. Iki šiol mūsų kariuomenė su Latvijos reguliaria kariuomene dar nesusitiko. Tik latvių partizanai padėdavo, nurodydami visus takus ir kelius. Iš Assern mūsiškiai veda žvalgybą Jakobštato link.

Paliai geležinkelį Rokiškis - Obeliai - Gryva mūsiškiai bolševikus nuviję iki

linijos: Lassen, Eglaitė, Hohenberg, Gudai, Malgėdžiai, Vaidminiai. Mūsų žvalgai bolševikus išmušė iš Gudų, Rautensee ir Suveko, bet ir vėl sugrižo be nuostolių į savo senąsias vietas. 12 bolševikų nukovė, daug sužeidė, paėmė iš bolševikų šautuvų, šovinių ir kitokio turto. Mūsiškių 17 sužeistų ir 2 dingę be žinios.

Lenkai paleido 10 mūsų, patekusių jiems į nelaisvę, kareivių su ginklais, tik su pakeistais daug prastesniais rūbais ir 3 kareiviai iš Trakų patys pabėgo. Dar lenkai nesugrąžina 7 mūsų kareivių. Vakare ir tie 7 kareiviai iš Trakų pabėgo. Iš jų 2 pasiekė mūsiškius Vievio rajone, o su 5 nežinia kas atsitiko, nes į bėgančius lenkai šaudė iš kulkosvaidžių.

23 d. Įsakyta panaikinti Sėdos, Joniškėlio, Virbalio ir Žiežmarių komendantūras.

Iki 12 val. bolševikai šaudė iš sunkiosios ir lengvosios artilerijos Gudų kaimą, Rautensee ir Suveiką, kuriuose vakar buvo mūsiškiai. Mūsų žvalgai paėmė 14 bolševikų nelaisvėn.

Pastruvio kaime (Semeliškių valsčiaus) 30 lenkų puolė 5 mūsų žvalgus; vieną paėmė nelaisvėn, o 4 pabėgo.

Vokiečiai nuginklavo Šakių komendantūrą ir internavo komendantą.

24 d. Atvyko Latvijos kariuomenės karininkas pas Panevėžio grupės vadą ryšiams nustatyti tarp Lietuvos ir Latvijos kariuomenių.

Iš Kauno į Vokietiją išgabeno 2 vagonu sužeistų vokiečių kareivių ir 3 vagonus arklių.

25 d. Aukškurzemės partizanų pulko 4 kuopos užėmė pozicijas rajone Rubinen miestelio, su rezervu Assern miestely, ir tuo būdu sustiprino mūsų kariuomenės karių sparną. Šios kuopos operatyviniu atžvilgiu priklausė Panevėžio bataliono vado. Tos kuopos buvo šelpiamos iš mūsų sandėlių šautuvais ir šoviniais.

Visame fronte vedama žvalgyba. Daugely vietų žvalgų susirėmimai. Mūsiškiai paėmė 18 bolševikų nelaisvėn.

„ Lenkų kariuomenė užėmė Vydžių miestelį.

3

KARYS

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XI metai.

Kaunas, 1929 m. birželio m. 20 d.

Nr. 24 (524)

Sveiki, geležinkeliečiai, šauliai ir algirdininkai!

Birželio mėn. 22 d. mūsų kariuomenės geležinkelių kuopa ir to pat mėnesio 23 — 24 d. Šaulių Sąjunga mini savo 10 gyvavimo metų sukaktuves. Be to, birželio mėn. 24 d. 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas švenčia savo metinę šventę.

Ta proga mes linkime mūsų kariškoms jėgoms dar labiau stiprėti. Mūsų vienybė ir atsidavimas Tėvynės gerovei tegu ruošia visą tautą didelėms ir garbingiems žygiams... nes Vilnius ir baltojo erelio pavergti mūsų broliai laukia išvadavimo valandos. Laukia mūsų!

Tėvynės sargyboje.

(2 pėst. D. L. K. Algirdo pulko metinės šventės proga).

Kariuomenė yra priemonė tautos idealams siekti. Jei Lietuva nebūtų turėjusi savos kariuomenės, tai ir Nepriklausomybės obalsiai vargiai būtų buvę įgyvendinti.

Jau keli metai praslinko nuo to laiko, kada dar žvangėjo ginklai ir gaudė patrankos. Kilnios dvasios Lietuvos sūnūs — savanoriai, tėvynės meilės vedami, ryžosi su ginklu rankoje įkūnyti taip brangias ir senas lietuvių svajones. Mūsų netolimos praeities viešpačiai: rusai, lenkai ir vokiečiai dėjo visas pastangas mumis nutautinti. Žiauriausios jų pastangos nepajėgė lietuvių sielos pavergti.

Dėkingi vadams ir narsiai jaunuomenei mes šiandien džiaugiamės Lietuvos Nepriklausomybe. Šiandien smarkiau ir linksmiau plaka visų lietuvių širdys, nes jau sukako vienuolika metų Nepriklausomo gyvenimo. Vienuolika metų kai kariuomenė stovi tėvynės sargyboje.

Tarp budėjančių tėvynės sargyboje yra ir 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas, kuris š. m. birželio mėn. 24 d. švęs savo metinę šventę. Pulkas skersai ir išilgai yra perėjęs Lietuvą malšindamas Lietuvos priešus, draug su visa kariuomene pergyvenęs sunkiausių ir garbingiausių kovos už Nepriklausomybę laikus, mini savo metines sukaktuves.

Jeigu žmogus brangina savo gimimo dieną, tai ką gi sakyti apie tėvynės atgijimo dieną. Brangi tautai atgijimo diena, brangi pulkui jo įsikūrimo diena. Toji diena brangi tėvynės mylėtojiui, patriotui, kariui, kuris yra gimęs ne sau, bet savo tėvynei, tautos gerovei ginti. Per tat mes, kariai, algirdininkai, iškilmingai švėsdami mūsų sukaktuvių šventę, pri-

siminkime mūsų tautos garbingą praeitį, mūsų bočių garbingas kovas, ir iš mūsų tautos praeities semkimes sau drąsos.

2 pėst. D. L. K. Algirdo pulko vadas
plk. ltn. Čaplikas.

Senovės Lietuva, didžiųjų kunigaikščių, Gedimino, Algirdo, Kęstučio, Vytauto valdoma, buvo didi ir garbinga. Senovės lietuvių kariuomenė, vedama narsių Lietuvos kunigaikščių, nugalėdavo žymiai gausingesnius ir geriaus ginkluotus priešus. Tolygiai šių laikų Lietuvos kariuomenė nugalėjo gausingesnius, geriaus ginkluotus komunistus, bermontininkus, lenkus. Kame gi Lietuvos kario pasisekimo priežastis?

O, gi lietuvių tėvynės meilėje, vienybėje. Tėvynės meilė mus 1918 — 1919 metais suspietė į pulkus, batalionus, būrius ir nurodė kuriuo keliu eiti, ir kuo vadovautis kovos metu. Kovoms už Nepriklausomybę sustojus, 1927 metais 2 pėst. D. L. Kun. Algirdo pulkas iš Jo Ekscelencijos Respublikos Prezidento gauna garbingą Vyties Kryžiaus vėliavą.

Obalsis „Meilė Tėvynės tebus mums vadovas“, kuriuo pulkas vadovavosi kovos lauke, įrašomas pulko vėliavoje amžiams vadovautis. Todėl, algirdininkai, mylėkime tą mūsų bočių krauju ir prakaitu aplaistytą šalį — ir dirbkime tėvynės labui.

Mes dar negalime pamiršę visus vargus ilsėtis ramybėje, nes mūsų pietų kaimynas drumsčia mūsų ramybę ir nenori gražinti mums mūsų sostinės Vilniaus. Nepamiršdami mūsų aukšto pašaukimo tarnauti tėvynei, turime drąsiai, kariškai žiūrėti į ateitį. Nuo mūsų pačių geros valios, pasiryžimo, drąsos ir darbų pareina ir tėvynės likimas. Kol gyvuos mumyse tvirta lietuvių dvasia, visos priešų pastangos turės sudužti. Aukščiausias laimins mūsų žygius ir kariuomenė gražins tautai pagrobtą sostinę — Vilnių!..

Algirdininkas.

Lietuvos Šaulių Sąjungos įsikūrimo 10 metų sukaktuvių proga.

Šiurpulingas audras teko pergyventi mūsų tėvynei jos nepriklausomo gyvenimo pradžioje. Brendusi per keletą dešimtmečių tautos nepriklausomybės atgavimo idėja pasaulinio vėsulo sukury galutinai tautos sąmonėje pribrendo ir jos vadų lūpomis draugams ir priešams buvo drąsiai paskelbta. Tačiau paskelbtajai nepriklausomybei įsikūnyti likimo buvo lemta tik per didžiausias ir sunkiausias tautos sūnų aukas. Neturime už tai ant Apveizdos burnoti, nes tokia, matoma, jos valia, kad kiekvienos kilnesnės idėjos įgyvendinimas reikalauja iš jos išpažintojų ir sekėjų įrodyti ir patvirtinti savo tai idėjai ištikimybę krauju ar net ir gyvybe. Ir juo idėja kilnesnė, juo daugiau jos įgyvendinimas reikalauja aukų. Atminkime, kad ir krikščionybės pradžia, — kaip gausiai jos pirmieji gyvavimo amžiai buvo aplaistyti tikinčiųjų krauju. Ir turime pripažinti, kad šiame geležiniame pasaulio Valdytojo dėsnėje pasireiškia aukščiausias logingumas. Juk mes tikrai nuoširdžiai branginame tikrai tai, kas tikrai brangia kaina įgyta.

Štai, tautos vadai paskelbia, kaip jau sakiau, draugams ir priešams, kad lietuvių tauta yra pasiryžusi niekam nebevergauti, o gyventi nepriklausomai. Draugų beveik tada neturėjome, o priešai supo mus iš visų pusių ir įvairiais būdais stengėsi užgniaužti nepriklausomybės idėją pačioj jos užuomazgoj. Reikėjo imtis priemonių nuo priešų apsiginti — reikėjo ginkluotis ir su jais kariauti. Mūsų skaitytojai jau žino vienos mūsų ginkluotų pajėgų šakos — kariuomenės organizavimosi istoriją. Tad mes čia jos ir nebekartosime. Čia norime priminti, kad šalia reguliarių kariuomenės mūsų tauta nepriklausomybės kovų įkaršty buvo priversta ir pas save praktikoje įgyvendinti dalyvavusių pasauliniam kare tautų patyrimus. O pasaulinis karas parodė, kad tautos nepriklausomybei išlaikyti negana, kad jos sargyboje stovėtų vien tik reguliari kariuomenė. Reikia šiam tikslui suburti visą tautą. Reikia, kad tėvynės ginti stotų jaunas ir senas, vyrai, vaikai ir moters. Reikia, kad kovon už tėvynės laisvę stotų ne tik ginklas, bet ir darbas plačiausioje to žodžio prasmėje.

Kauno šaulių būrio vėliavos šventinimo metu (1928 m.) Vėliavą laiko garbingos atminties a. a. Vladas Putvinskis, Šaulių Sąjungos įkūrėjas ir buvęs jos pirmininkas. Vėlionis visą savo amžių kovojo už Lietuvos nepriklausomybę ir laisvę. Kada jau nepriklausomybė buvo atgauta ir dėl jos ėjo sunkios kovos su žymiai galingesniais priešais ir vienai mūsų kariuomenei sunku buvo grumtis su jais, tuomet vėlionis stėjo kariuomenei į pagalbą — įkūrė Šaulių Sąjungą, kuri savo darbais ryškiai įrodė priešui, jog lietuvių tauta geriau žus garbingoj kovoj, negu jiems vergaus.

Šaulių Sąjungos pirmininkas
A. Zmuidzinavičius.

Pažvelkime trumpai, kas darėsi Lietuvoj lygiai prieš dešimt metų. Mūsų jaunutė dar silpna kariuomenė dėjo nežmoniškas pastangas atremti besiveržiantį kraštą daug gausingesnį raudonąjį priešą. Klasingi mūsų amžinieji priešai, lenkai, tiek mėgstantieji nuolat vadintis mūsų „broliais“, pradėjo savo judošišką darbą mūsų krašto vidury. Baisu ir pagalvoti, ko mes būtume sulaukę, jei lenkams per jų slaptą organizaciją P. O. W. būtų pavykęs jų niekšiškas užsimojimas išsprogdinti mus iš vidaus. Juk mūsų kariuomenė, pasijutusi beturinti priešą ir užpakaly ir netekusi tiekimo šaltinių, būtų turėjusi padėti ginklą ir leisti raudonajam Maskvos antplūdžiui užlieti Lietuvą. Šiek tiek apmalšinus lenkus pradėjo sukti sau gūžtą juodasis rusų slibinas, „vieningos, nedalomos Rusijos“ apaštalas Bermontas, kurio avantiūra grėsė kraštui ir jo gynėjai kariuomenei tokiu pat pavojum, kaip ir „peoviakų“ avantiūra. Susidarė toki padėtis, kad kariuomenei turėjo šokti pagalbon, ir tai kuo greičiausiai, visa tauta, neskiriant nei amžiaus, nei lyties, nei turto, nei visuomeninės padėties.

Tą reikalą aiškiausiai suprato šviešios atminties senas ir prityręs tėvynės kovotojas a. a. Vladas Putvinskis. Jis pirmas galingu pranašo balsu pradėjo šaukti tautiečius burtis į ginkluotus būrius ir šokti pagalbon pasijutusiai mirtinam pavojui tėvynei ir jos gynėjai kariuomenei. Mūsų tautos laimei atsirado daug jos kilnių sūnų, kurie paklausė pranašo balso ir pradėjo spiestys po jo vadovybe į ginkluotus būrius. Būriai, susijungę, sudarė galingą ginkluotą jėgą. *Taip lygiai prieš 10 metų gimė garbinga Lietuvos Šaulių Sąjunga.*

Sąjungon stoji ministeriai ir amatninkai, jauni ir seni, vyrai ir moters, paprasti kaimo berneliai ir moksleiviai su savo mokytojais ir profesoriais.

Iš už kiekvieno krūmo pasigirdo kerštingi lietuvių šūviai, dėjusieji vietoj tėvynės teisių mindžiotojus. Tokio suburto tautos pasipriešinimo priešas nebegalėjo iškęsti ir turėjo nutraukęs klasingai pina-

Lietuvos Šaulių
Sąjungos viršini-
ninkas majoras
Kalmantas.

mas pinkles kraustyti iš mūsų krašto. Tai yra Šaulių Sąjungos,ėjusios į pagalbą kariuomenei, didelis nuopelnas.

Sunku čia suskaityti visus garbingus mūsų tėvynės naudai atliktus Šaulių Sąjungos žygius. Manome, kad tai pilniau ir tiksliau atliks „Kario“ kolega „Trimitas“. Sąjunga per tą dešimtmetį atliko milžinišką darbą ne tik tėvynės gynimo, bet ir tautos kultūrinimo srity.

Lai būna garbė ir amžina atmintis sąjungos įkūrėjui ir visiems už tėvynės laisvę gyvybę padėjusiems sąjungos nariams. Garbė dabartiniams sąjungos veikėjams.

Nuoširdžiai linkime mūsų kariuomenės garbingai sesei — Lietuvos Šaulių Sąjungai sėkmingos kloties jos tolimesnėje darbuotėje, kad dirbdama, kaip ir iki šiol, petys į petį su kariuomene, kuo greičiausiai atsiektų tautos idealą — pamatyti laisvą nuo priešų visą Lietuvą su jos sostine Vilnium.

Žodis geležinkeliėčiams.

Laisvoji Lietuva pėnai šventė savo 10 metų Nepriklausomybės atgijimo ir 10 metų ginkluotų jėgų sudarymo sukaktuves ir su padėka minėjo didžiulius mūsų išsivadavimo žygius. Pats gi didysis žygis yra ginkluotų jėgų sudarymas, nes: „nieko nesveria tautos teisė, jeigu ji neparemta tautos kalaviju“. Pavojaus valandoje galėsime apginti savo laisvę ir nepriklausomybę, jei mūsų kariuomenė bus gerai išmokyta, gerai ginkluota ir aprūpinta, jei ji bus dora ir turės nenugalimą dvasią. Ne toji kariuomenė stipresnė, kuri gausingesnė, bet toji, kuri vieninga ir drausminga.

Šiandien ir mes, geležinkeliėčiai, švenčiame 10 metų savo dalies sukaktuves, todėl ta proga nors trumpai prisiminkime josios darbus bei nuopelnus. Besikuriant mūsų valstybei, kūrėsi ir ginkluotos jėgos. Bet šių dienų karas lemiamas ne vien šaunamu ar kertamu ginklu; reikia organizuoti ir stiprinti technines jėgas. 1919 metais, kariuomenės gyvavimo pradžioje, buvo įsteigtas inžinerijos batalionas, iš kurio vėliau išaugo visos mūsų kariuomenės techninės dalys: pioneriai, ryšiai, auto, aviacija, šar-

vuočiai ir geležinkeliėčiai. Pirmieji geležinkeliėčių žygiai buvo be galo sunkūs, ir tenka stebėtis, kaip mūsų pirmieji savanoriai, nemokyti, blogai ginkluoti, apiplyšę, neapmundiruoti ir techniniai beveik neaprūpinti, bet gerai suprasdami ir tvirtai pasiryžę žūt būt savo tikslą siekti, — atliko tokius darbus, prieš kuriuos mes su pagarba turime nulenkti savo galvas. Neminėsiu čia visų geležinkeliėčių atliktų darbų, tik priminsiu, kad geležinkeliėčių paskirtis gana svarbi ir uždavinys be galo didelis. Geležinkeliėčiai, be savo tiesioginės paskirties, pav.: geležinkelių statymas, eksploatacija, ardymas, turi tinkamai atlikti kai kuriuos pionierių, ryšininkų darbus ir turi būti nemenkesni už karius pėstininkus, gerai žinoti ginklą ir mokėti jį vartoti kautynių metu.

Turėdami galvoje, kokią svarbią rolę lošia geležinkeliai mobilizacijos ir karo metu, suprasime, dėl ko kiekviena valstybė turi geležinkelių kariuomenę ir jos išlaikymui skiria gana dideles pinigų sumas.

Šias sukaktuves minėdami, tikimės, kad anksčiau ar vėliau ateis laikas, kada galėsime savo šventę švęsti iškilmingiau ir linksčiau tikroje Lietuvos so-

stinėje — Vilniuje. Todėl nepamirškime, kad svarbiausias mūsų tikslas yra nepriklausomybės saugojimas ir sostinės atvadavimas. Todėl ne tik pavojui kilus, bet ir taikos metu turime stiprinti savo kariuomenės eiles, tobulėti dvasiškai ir fiziškai. Be to, tu-

rime iš anksto numatyti uždavinius ir tinkamai jiems pasiruošti, kad pavojaus valandoj galėtumėm garbingai juos atlikti.

Kap. Kutka,
Kuopos vadas.

Geležinkelių kariuomenės uždaviniai karo metu.

Karo veiksmuose kariuomenės judrumas lošdavo ir vis labiau lošia nepaprastai didelį vaidmenį ir todėl paskutiniaisiais laikais susisiekiimo kelių, o ypač geležinkelių, augimas tampriai rišasi su kariuomenės sugrupavimo ir permetimo klausimais. Anksčiau būti pasiruošusiam ir pirmutiniam pradėti kariauti visados turėjo didelę reikšmę, nes tuo būdu leido paimti į savo rankas iniciatyvą ir, vadinas, pasirinkti patogiausią numatomo karo planą. Šiandien kariauja ne vien tik vyriausybės ir armijos, bet ištisos ginkluotos tautos, todėl trumpiausiu laiku mobilizuoti valstybėje visus tinkančius nešioti ginklą gali padėti tik geležinkeliai. Istorija duoda gana gražių pavyzdžių apie kariuomenės sugrupavimą karo veiksmams. Pav., Napoleonas 1805 m., norėdamas sugrupuoti savo 200.000 kariuomenę prieš austrus aukštutinio Reino ir Maino rajone, atliko tą tik per 5 savaites. Geležinkeliams atsiradus, 1870 m. prancūzų-vokiečių kare vokiečiai iš visos savo valstybės jau per 12 d. galėjo surinkti ir sugrupuoti prie prancūzų sienos apie pusę milijono žmonių. Pasauliniame gi 1914 m. kare, geležinkelių tinklui nepaprastai išsiplėtus, vokiečiai mokėjo sukonzcentruoti per 20 d. prie prancūzų sienos apie 1.500.000 žmonių. Iš minėtų pavyzdžių ryškiai metasi į akis geležinkelių reikalingumas karo tikslams. Šių dienų karuose milijoninių armijų mobilizacija, koncentracija, permetimai ir tiekimas yra neįmanomi be geležinkelių. Jie yra vyriausių štabų rankose galinga priemonė karams vesti, jie yra operacijų bei karo planų pagrindinis elementas ir turi tokią pat reikšmę, kaip kariuomenės ginklavimo ir išteklių kiekiai. Kariuomenė, kuri neturi gerai organizuotų ir eksploatuojamų geležinkelių, atsidurs tokioje padėtyje, kaip kad ji neturėtų parankų bei municijos.

Kad geležinkeliai duotų gerus rezultatus, jie turi būti taikos metu labai stiprios rankos vadovaujami. Tam reikalui ateina pagalbon specialės dalys, vadinamos *geležinkelių kariuomenė*. Jos uždavinius karo metu aš ir noriu šiandien trumpai panagrinėti. Aš suskirstysiu geležinkelių kariuomenės uždavinius į tris labiau reikšmingus periodus:

1) geležinkelių kariuomenės uždaviniai koncentracijos ir pasiruošimo kautynėms metu,

2) uždaviniai kariuomenei žygiuojant pirmyn ir

3) uždaviniai kariuomenei traukiantis atgal.

Pirmas periodas prasideda mobilizaciją paskelbus. Tada geležinkelių dalys skiriamos tokiems darbams, kurie padėtų geležinkeliams atlikti planingus ir greitus mobilizacinius pervežimus. Čia gali būti ne vien tik darbai, numatyti dar taikos metu ir neužbaigti, pav.: stočių praplėtimas, rampų pastatymas, prasilenkimo vietų atidarimas ir blokpostų įrengimas, bet žymiai didesni. Sunku smulkiai išvardyti tuos visus įvykius, kuriuos gali mums atnešti mobilizacijos ir koncentracijos metu būsimas karas. Reikia neužmiršti ypač dviejų dalykų: priešo aviacijos ir priešo agentų veikimo. Be abejo, tiek pirmoji, tiek ir antrieji, paskelbus karą, tučtuojau bus pasiūsti naikinti geležinkelių mazgus, stotis, tiltus ir t. t. ir tuo būdu trukdyti mūsų mobilizaciją. Tokie reiškiniai gali turėti sprendžiamą reikšmę karams ir juos reikia kuo skubiausiai likviduoti. Atstatyti sugriautas linijas ir tiltus be abejo greitai negalės civiliai geležinkelių tarnautojai, nes juos nuolat terorizuos pasirodantieji ir mėtantieji bombas priešininko lėktuvai. Todėl tuos sutvarkymo darbus skubiai, nors ir laikino tipo, galės atlikti tik drausmingos ir dar taikos metu specialiai išmokytos geležinkelių dalys. Lygiagrečiai, dar pirmose mobilizacijos dienose, esantieji priešininko pasieniuose geležinkelių ruožai turi būti užimti geležinkelių dalių, nes tik toksai būdas galės laidoti tinkamą, lankstų ir paremtą aštriausia drausme geležinkelių aparato funkcionavimą. Be to, mobilizaciją paskelbus, priešininkas gali savo šarvuotų traukinių pagalba trumpiausiu laiku įsiveržti į mūsų teritoriją, užimti mūsų pasienio geležinkelius ir tuo būdu palengvinti savo numatomiems ofenzyviniams veiksmams. Čia tuos priešininko veiksmus paralyzuoti galima dvejopai:

a) arba išsiūsti anksčiau priešininko link savo šarvuotą traukinį,

b) arba, jeigu karas numatomas gynimosi pobūdžio, tai sugadinus bei susprogdinus prie priešininko sienos geležinkelių liniją. Tam reikalui tenka pasiūsti geležinkelių dalis, kurios tuos ardymo darbus turi atlikti ir tuo būdu sutrukdyti priešininko slinkimą į mūsų teritoriją ir užtikrinti mūsų armijai sėkmingai baigti mobilizaciją ir koncentraciją.

Kariuomenei žygiuojant pirmyn, geležinkelių dalys tučtuojau slenka užpakaly. Jos sutalpintos specialiuose vagonuose, yra įvairaus didumo ir sudaro vadinamus geležinkelių kariuomenės avangardus. Uždaviniai, kurie jiems stotimi, yra šie:

1) priešininko palikto geležinkelių ruožo rekognoskavimas technikos atžvilgiu tikslu išaiškinti: kokiame stovyje paliktos priešininko stotys, kas jose suardyta ir kas liko sveika, kiek ir kokiame stovyje palikta judraus sąstato; ar yra dirbtuvės ir ar galima jomis naudotis; ar stočių keliai suardyti, ar ne; ar sveiki iešmai; koks stočių kelių ilgis, kuriuos galima pataisyti; ar išliko vandens tiekimas; ar sveikos ramos ir trobesiai; kokiame stovyje signalizacijos prietaisai; ar yra sugadinimai geležinkelių linijoje ir kurioje vietoje; nuo dugniai iširti dirbtinus statinius, pav.: tiltus, tunelius, viadukus ir t. t.; išaiškinti gelež. linijos sutvarkymui reikalingos medžiagos kiekį ir kiek jos yra vietoje.

2) Paliktos priešininkų geležinkelių linijos sutvarkymo plano sustatymas;

3) kuo skubiausias sutvarkymas nors vieno kelio, jeigu geležinkelis yra dvivėžis, ir vienos telegrafo linijos, kad tuo būdu galėtų kuo greičiausiai praleisti taip reikalingus kariuomenės tiekimui traukinius;

4) sugriautų geležinkelių tiltų atstatymas;

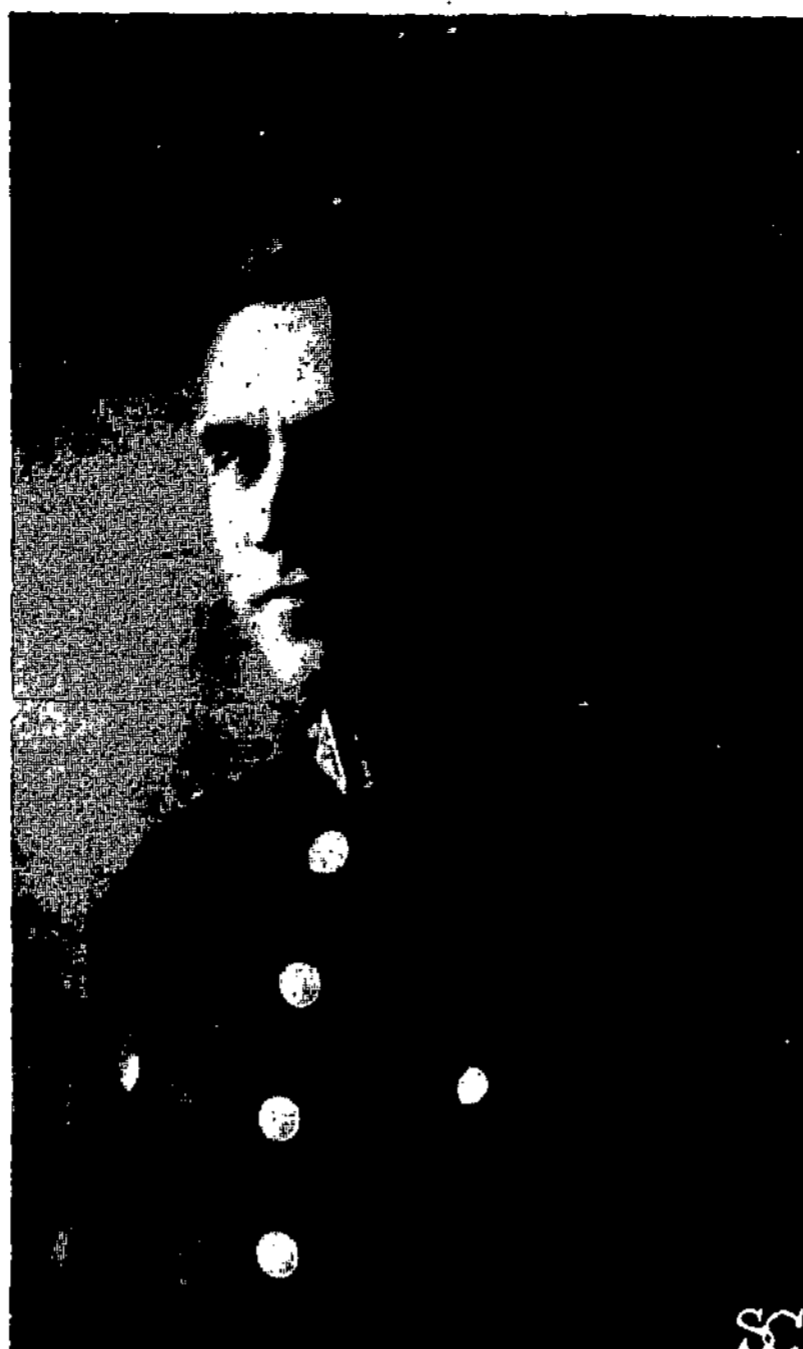
5) sutvarkyto gelež. ruožo eksploatacija, kol neperims į savo rankas Susisiekiimo Ministerijos agentai.

Tų visų darbų atlikimo tvarka maždaug tokia. Karininkai, nuodugnai ištyrę klausimus, sustato geležinkelio linijos bei tiltų sutvarkymo planą ir pasiūnčia savo aukštesnei vadovybei tvirtinti. Gavus patvirtintą planą, prasideda vykdymas arba savo jėgomis, arba gavus paspirtį iš užpakalio Darbus vykdant, priešakinio traukinio vadas turi kuo dažniausiai informuoti savo vadovybę, koksa darbas atliktas, iki kol sutvarkytas geležinkelis ir iki kokios vietos jau galima praleisti kariškus traukinius. Dirbant tokius atstatymo darbus arčiau prie kautynių zonos, reikia griežtis priemonių apsisaugoti, kad neatkirstų ir priešininkas nesučiuptų. Tam reikalui geležinkeliu dalies viršininkas bei darbų vykdytojas turi palaikyti ryšius su operuojančiu toje zonoje kariuomenės štabu.

Frontą stabilizavus, geležinkelių dalys baigia užsibrėžtus savo darbus, atstato priešininko aviacijos susprogdintus geležinkelius bei tiltus, tyrinėja ir tiesia naujas šakas ir eksploatuoja priešakinius geležinkelių ruožus.

Kariuomenei traukiantis atgal, geležinkelių dalys yra arjergarde ir atlieka labai svarbius darbus. Visų pirmiausia jos turi palaikyti nors ir sumažintą eksploataciją iki paskutinės galimybės, t. y. iki to laiko, kada visos operuojančios dalys, visi kariuomenei atvežti tiekimo ištekliai bus išvežti iš kautynių zonos į tolimesnį užpakalį, o liks vien tik tokios dalys, kurios galės apseiti be geležinkelių pagalbos. Tuo pačiu momentu reikia stengtis evakuoti geležinkelio judrų sąstatą, pav.: vagonus, garvežius, o taip pat įvairias mašinas, telegrafo aparatus, statybos medžiagą ir kitus svarbesnius dalykus. Jeigu nebūtų galima išvežti anksčiau minėto turto, tai reikia juos sugadinti, kad priešas, užėmęs geležinkelių liniją, negalėtų jais pasinaudoti. Be to, apleidžiant ruožą, geležinkelių dalys turi atlikti pačių geležinkelių tiltų, viadukų ir kitų statinių sprogdinimą bei gadinimą, kad tuo būdu labiau sulaukytų priešininko slinkimą pirmyn.

Stotyse gadinami stočių keliai ir trobesiai. Kelias lengviau sugadinamas iešmuose, todėl arba jos nuimamos, arba sprogdinamos. Vandens ėmimo trobesyje nuleidžiamas vanduo ir nusukami čiaupai (kranai). Iš dirbtuvių išvežami visi įrankiai ir nuo garo katilų nuimama armatūra. Tarp stočių geležinkeliui gadinami parenkama tokia vieta, kurią

Viršuj (iš kairės dešinėn): 1) plk. ltn. Valantiejus, buvęs geležinkelių kuopos vadas iki 1919 m. rugpiūčio m. 1 d., 2) pulk. K. Popeliučka, buvęs geležinkelių kuopos-bataliono vadas nuo 1919 m. rugpiūčio m. 1 d. iki 1924 m. vasario m. 1 d., 3) ats. kpt. J. Ezerskis, buvęs geležinkelių bataliono vadas nuo 1924 m. vasario mėn. 1 d. iki 1926 m. vasario mėn. 3 d. Apačioj (iš kairės dešinėn): 1) kpt. J. Baubliauskas, buvęs technikos pulko geležinkelių kuopos vadas nuo 1926 m. vasario mėn. 3 d. iki 1927 m. rugsėjo m. 1 d. 2) kpt. P. Kutka, dabartinis geležinkelių kuopos vadas.

priešininkui būtų sunkiau atstatyti. Čia labiau gali tikti geležinkelių kreivosios, gilūs iškasimai ir aukšti pylimai. Geležinkelių tiltų suardymas bei susprogdinimas yra didžiausias trukdymas priešininkui slinkti pirmyn.

Visi tie evakuacijos, sprogdinimo ir ardymo darbai turi būti atlikti, pagal išdirbtą planą ir gautas iš aukščiausios vadovybės instrukcijas. Atliekant tuos darbus, geležinkelių dalies viršininkas turi dažniausiai pranešti savo vadovybei:

a) apie vietą, iki kurios jau geležinkelis daugiau ne-benaudojamas,

b) apie evakuacijos stovį,

c) apie ardymo bei sprogdinimo darbus, kurie artimiausiu laiku bus vykdomi.

Atitraukiančiose operacijose kiekviena geležinkelių dalis,

priešininkų užklupta, turi atlikti tokį pat veiksmą, kaip kiekviena arjergardo dalelė.

Geležinkelių kariuomenės darbai karo metu yra labai įvairūs, stambūs ir sudėtingi. Neužtenka duoti vien tik įsakymą, kad geležinkelių sutvarkymas bei tilto pastatymas būtų tučtuojau atliktas. Reikia kiekvienam geležinkelių darbų vykdytojui rimtai pamanyti apie smulkų tų darbų organizacijos ir vykdymo planą. Tiems darbams tenka skirti ne sauželę žmonių, bet šimtus ir tūkstančius. Jeigu turėti galvoje tą skubotumą, kokiū reikia sutvarkyti geležinkelių linijas, stotis, tiltus ir tas ypatingas sąlygas, kada nuolat klindys priešininko aviacija, tai reikia dar kartą pabrėžti, kad tuos statomus uždavinius gali atlikti tik labai drausmingos, dar taikos metu specialiai išmokytos ir gerai aprūpintos turtu ir įrankiais geležinkelių dalys. Joms, kaip ir

kitoms ginklų rūšims, nuolat teks darbuotis pavojaus aki-vaizdoje tikrai su tokiu skirtumu, kad, pavyzdžiui, pėstininkai ir artileristai, būdami patys apšaudomi, nepasilieka pasyvus, bet stengiasi priešininką sunaikinti savo ugnimi. Geležinkeliniai, beveik beginkliai, nežiūrint pavojaus ir aukų, turės nuolat atsiduoti savo specialiams darbams. Todėl, manau, kad ir geležinkelių kariuomenės darbas yra ne mažiau garbingas, negu pėstinijos, artilerijos ir kitų ginklų rūšių.

Pulk. Papeliučka.

Kiekvienas, skaitydamas „Kari“, pastebėjo, kad tik jame visad ryškiai atsispindi tvirta valia, drąsa ir pasiryžimas kilniems tikslams siekti. Todėl kiekvienas jaunuolis, kuriam rūpi ugdyti savy vyriškumas, skaito „KARI“.

Geležinkelinė darbuotė.

Kovo mėn. 21 d. sukako 10 metų kaip gyvuoja geležinkelių kuopa. Pernai performavimai kuopos į b-ną ir atvirksčiai, per devynius metus yra įrodymas, kad karių geležinkelinė veikimui buvo nevienodo dydžio uždaviniai Lietuvos geležinkeliuose. Pažvelgę dalies istorijon pamatysime, kad daugiausia darbų geležinkeliuose buvo 1919—1923 m. laikotarpyje, kada buvo vykdomi operaciniai sumanymai ir savų geležinkelių pritaikymas vaduojant Lietuvą nuo priešų. Geležinkelių kuopai teko atlikti: statybos, sprogdinimo, remonto, ardymo, evakuavimo, eksploatavimo, siaurinio, tyrinėjimo, rekognoskavimo ir gynimo uždavinius.

Pridedamame Lietuvos geležinkelių žemėlapyje minėti darbai yra vaizduojami, grupuojant juos taip: 1) buvo sutvarkyti ir eksploatuojami, 2) buvo tvarkomi, 3) buvo tyrinėti, 4) buvo pastatyti ir pagaliau 5) nurodoma dabar statomos geležinkelio šakos vieta. Pažiūrėjus į atliktus per pirmąjį dešimtmetį geležinkelių kuopos-bataliono darbus gaunama, kad: 1) buvo sutvarkyta ir eksploatuota plačiųjų ir siaurųjų Lietuvos geležinkelių 1003 klm., iš kurių dabar lenkų okupuotoje Lietuvos dalyje vien 1920 m. 463 klm., 2) buvo tvarkoma ir rekognoskuojama 126 klm., 3) buvo tyrinėta projektuojamų geležinkelių apie 500 klm., 4) pastatyta plačiųjų geležinkelių 48,4 klm., siaurųjų 17 klm., 5) dabar, mokymo reikams, statoma 2,6 klm. plataus geležinkelio šaka.

Anksčiau visus darbus ir uždavinius teko atlikti esamomis, nors netobulomis ir negausingomis priemonėmis. Be to, mažas buvo geležinkelių kiekis, ypač 1919—1920 m., kada ypatingai svarbius uždavinius jiems teko atlikti priešų paliktuose ruožuose. Būt pasiryžimas, kariška dvasia, tėvynės meilė, darbštumas, sumanymas ir iniciatyva padėjo įvykdyti uždavinius. 1919 m. kuopos istorijoje sudaro kovų ir ginčų periodą su vokiečiais ir bolševikais, kas turį valdyti Lietuvos geležinkelius, nors pirmas priešas,

Geležinkelio tiesimo darbai.

su kuriuo geležinkeliniai susidūrė 1919 m. balandžio mėn. 24 d., buvo lenkai. Per 1920 m. kuopa veikė prieš bolševikus ir pagaliau prieš lenkus. Jau 1919 m. balandžio - gegužės mėn. kuopos dėka Geležinkelių Valdybos tarnautojai pradėjo eiti savo tiesiogines tarnybines pareigas, nes anksčiau, vokiečių valdomose stotyse, jie buvo tik žiūrovais keleivių minioje. Ginkluotų geležinkelinė vokiečiai privengė, bet beginklų kuo mažiausiai. Tą greitai patyrė kuopa. Atėmimai garvežių, vagonų, pasikėsinimai, nepraleidimai kuopos traukinio, pagaliau Panevėžio stotyje, šarvuoto traukinio pagalba, ultimatiškas atėmimas garvežių ir vagonų buvo ginkluotų vokiečių pykčio, pavydo, dezorganizacijos ir didelio priešingumo Lietuvai įrodymas. Vien tik dezorganizacija ir noras pasipelnyti Lietuvoje vėliau stūmė vokiečius į atvirą bermontiną. Vokiečių bermontininkų gaujos parodė, kad pralaimėję pasaulinį karą jie vien tik santarvininkų bijojo, bet ne lietuvių. Bet jų plėšimai, kliudymai, puolimai liovėsi, kada mūsų kariuomenė ginklu davė vokiečiams antrąjį Žalgirį ties Radviliškiu. Nuo to laiko Lietuvos viduje, Geležinkelių Valdybai geležinkelius valdant, kūrybinis darbas valstybėje ir tolimesnės kariuomenės kovos su priešais palengvėjo. Vokiečių paliktų geležinkelių tvarkymas buvo artimiausias uždavinys. Tą pirmieji pradėjo kariai geležinkeliniai.

Antrame 1920 m. pusmetyje kuopai (b-nui) nepaliaunamai teko dirbti Vilniaus krašto geležinkeliuose. Vienas geležinkelinė būrys buvo kariškų ešelonų avangarde, užimant stotis — Rūtą, N.-Vileiką ir rugpiūčio 26 d. 18 val. 30 min. Vilniaus stotį. Vilniaus stotyje vilniečiai sutiko kuopą su gėlėmis ir nuoširdžiai sveikino, kaip pirmuosius ten atvykusius Lietuvos karius ir geležinkelinė. Bet ne užilgo pirmučiausia pamatyti priešai ir vėl pakartoto begėdišką avantiūrą prieš Lietuvą. Todėl vėl prieš juos buvo išsiųsti veikti geležinkeliniai. Uždaviniai rišosi su N. N. divizijos operacijomis. Varenos — Lentvario ruože geležinkelinė būrys, perveždamas savo traukiniu kariškus ešelonus, pagelbėjo divizijai stabilizuoti frontą prieš Lietuvos gilumon besiveržiančius lenkus. Vėliau tas būrys atliko eilę įvairių darbų, dėl kurių lenkai neįvykdė geležinkelių kryptimi nė vienos didesnės operacijos ir nepanaudojo šarvuotų traukinių, stovėjusių Vilniuje ir Lantvaryje. Be to, Rūdiškių — Varenos ruože geležinkeliniai, susprogdindami granatas po praeinančiu priešo traukiniu ir maskiruotai išardytame geležinkelyje nuvertė nuo bėgių lenkų šarvuotį, privertė tam ruože šarvuotus traukinius pertraukti veiksmus.

Įvykus faktinoms karo paliauboms ardymo darbas jau nebeturėjo vietos, bet statyba gavo didelį pritaikymą. Kazlų Rūdos — Šeštokų ruože geležinkelių batalionas atliko projektuojamą geležinke-

lio tyrinėjimus, o vėliau pirmoje distancijoje pastatė 25 klm. ir antroje nutiesė 11 klm. geležinkelio. Be to, tame ruože pastatė 14 tiltų. Amalių — Teišių ruože buvo nutiesta 14 klm. geležinkelio. Statybai apimtus buvo pereita prie ruošimo specialistų kadro. Čia reikia pažymėti, kad jau keletas metų kaip žemesniųjų geležinkelio tarnautojų kadrą paruošia ir papildo kariai geležinkeliniai. Bet tai nėra kuopos uždavinys, nes Geležinkelių Valdyba priima juos tarnybon tikrai iš kariuomenės paleidus, o dar karo prievolę atliekant priima tik praktikon, patobulinimui įgytų technikinių žinių, bet ne specialiai kariškų. Baigdamas linkiu geležinkeliniais kaskart vis labiau tobulėti ir kada ateis valanda vykdyti tautos idealus, dar ryškiau parodyti savo pasirižymą ir sugebėjimą tėvynės vadavimo darbui dirbti.

Kap. *Baubliauskas.*

Iš karių geležinkelinėjų darbų.

Geležinkelių kuopos darbuotė nuo 1919 m. birželio m. iki 1919 m. spalio mėn.

1919 m. birželio mėn. geležinkelių kuopai atvykus į Labos stotį, buvo įsakyta susiaurinti rusų tipo kelią, kad šis atitiktų vokiečių tipo kelią, ir taip pat sutvarkyti telegrafo - telefono linijas. Žinoma, tas darbas nebuvo taip lengvas dėl nedidelio specialistų skaičiaus. Visą sunkumą sudarydavo susprogdinti tiltai, nes nebuvo įrankių ir reikalingos vietos tinkamos medžiagos, kad galima būtų skubiai pastatyti patvarų tiltą. Tuo būdu tekdavo iš pabėgių, sudėtų iš rietuves, ir iš išilginių ir skersinių sijų statyti tiltai.

Geležinkelio susiaurinimas ėjo greitu tempu, ir birželio mėn. pabaigoj mūsų pirmasis traukinys atėjo Panevėžin. Traukinys buvo sutiktas vietos gyventojų su didelėmis ovacijomis.

Panevėžio depe buvo rasta keletas vokiškų garvežių su nuimta armatūra, dviejuose iš jų buvo įdėta į kuryklą sprogstamosios medžiagos. Be to, dar rādome rusų tipo garvežį su 5 vagonais, kuris buvo mūsų tinkamai atremontuotas ir paskui panaudotas tiekimui fronto. Panevėžio siaurajame kelyje buvo taip pat rasta keletas garvežių ir apie 10 vagonų, kurie taip pat buvo panaudoti tiekimo reikalams.

Netikėtai, vieną dieną, atvyko vokiečių šarvuotas traukinys, kuriame buvo nemažas kareivių skai-

čius, ir, nepaisydami mūsų, paėmė iš depo du tinkamesniu garvežiu ir nusivežė Radviliškio link. Be to, dar kitą dieną sužinojome, kad vokiečiai nori paimiti ir mūsų paskutinį traukinį.

Nieko nelaukdami, nakties metu, per 3 klm. Subačiaus link susiaurinos kelią, pastatėm atsarginį ir savo traukinį ten užvarėm. Pagaliau tą pačią naktį vėl suspėjome vėžes praplatinti, kad galėtum rusų tipo traukinys vaikščioti fronto link.

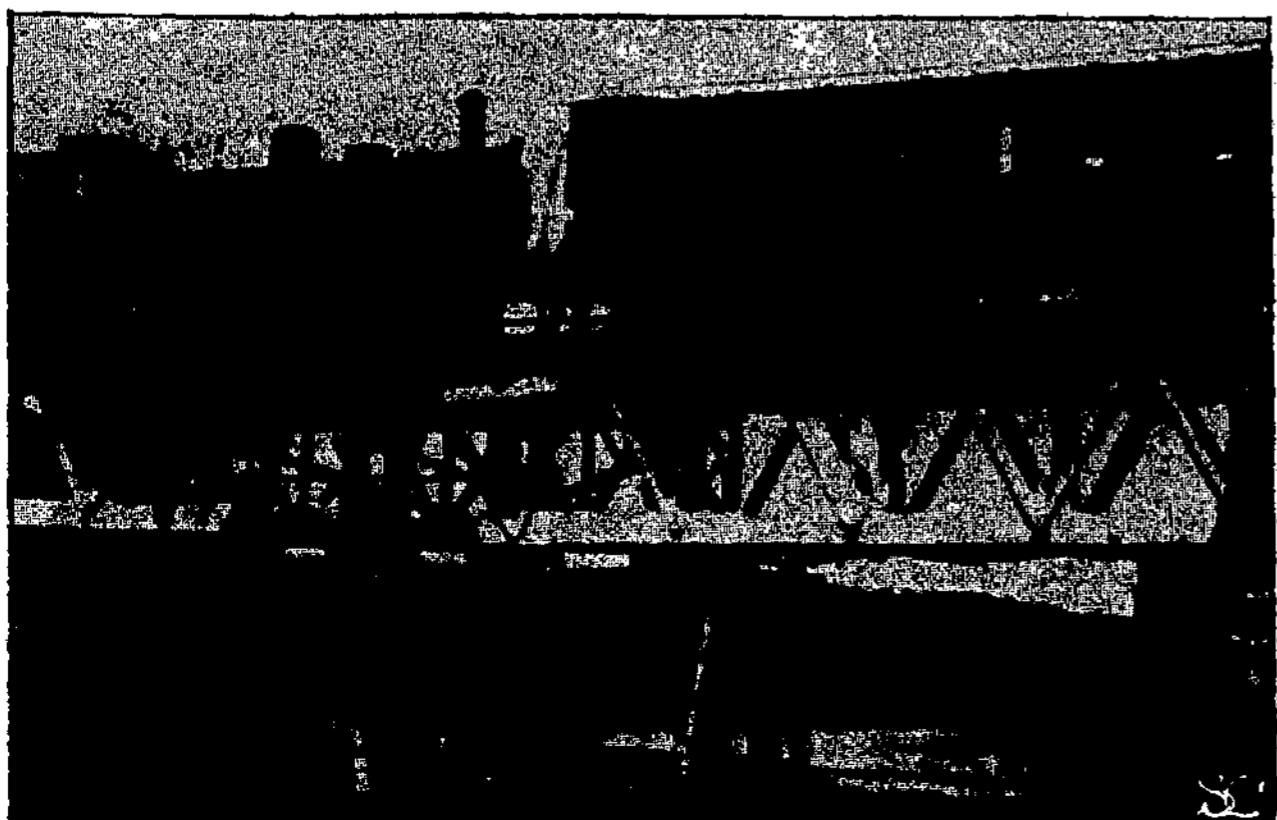
Kitą dieną vokiečiai pastebėję, kad pas mus traukinio nėra, pasiuntė iš Panevėžio raitąją žvalgybą dalykui iširti. Bet po keletos dienų mūsų geležinkelių direkcija susitarė su vokiečiais ir atvyko pas mus apžiūrėti traukinio, pastatyto ant atsarginio kelio. Po šio apžiūrėjimo vokiečiai Panevėžio rajone mums kliūčių nebedarė, ir galėjome laisvai tvarkytis.

Traukinys, kuris į frontą veždavo kareivius ir jiems maistą, būtų dar ilgai mums tarnavęs, jei mūsų kuopos nevisiškai kvalifikuotas kareivis nebūtų sugėdinęs garvežio. Po to, kuo greičiausiai turėjome iki lietuvių - bolševikų fronto, t. y. iki Obelių, siaurinti geležinkelio liniją, kad galėtum kursuoti vokiečių tipo traukiniai. Visas darbas buvo atliktas per vieną savaitę. Kada buvo sutvarkyta geležinkelio linija nuo Panevėžio iki Obelių, geležinkelių kuopa sutaisė 3 susprogdintus tiltus, susiaurino geležinkelį ir sutvarkė telefono - telegrafo liniją nuo Obelių iki Eglaitės.

Rugsėjo mėn. geležinkelių kuopa savo traukiniu išvyko į Eglaitę. Čia turėjo pradėti savo darbą varyti toliau. Buvo sutvarkytas geležinkelis iki Kalkūnų.

Geležinkelių kuopa dirbo Eglaitėje iki pareikalavimo vyksti prieš bermontininkus, t. y. spalio mėn. 30 d.

Kap. *Vėlutis.*

Pataisyto tilto bandymas.

Su šiuo numeriu turėjo būti siunčiamas Lietuvos geležinkelių žemėlapis (Geležinkelių (b-no) kuopos 10 mt. darbuotės schema), bet dėl techniškių kliūčių nespėta jį išspausdinti. Todėl bus pasiųstas su kitu numeriu.

Latvių kariuomenės spaudos atstovai Lietuvoje.

Birželio mėn. 15 d. rytą į Kauną atvyko latvių kariuomenės spaudos atstovai gen. št. plk. Jeskė (delegacijos pirmininkas), plk. Šenfelds, plk. ltn. Plensners ir kpt. Mednis. Juos iš Rygos atlydėjo mūsų karo atstovas Latvijoje pulk. Giedraitis.

Svečiams į Kauną atvykus juos stoty sutiko Vyr. št. Spaudos ir švietimo Skyriaus viršininkas plk. ltn. Šarauskas, spaudos dalies vedėjas mjr. J. M. Laurinaitis, „Mūsų žinyno“ redaktorius mjr. Steponaitis, „Kario“ redaktorius kpt. Balčiūnas, latvių karo atstovas Lietuvoje plk. ltn. Indans, Kauno stoties komendantas plk. ltn. Petrauskas, Latvijos atstovybės sekretorius p. Rušens, p. Kalejs ir „Letos“ atstovas p. Priedits.

11 val. svečiai lankėsi pas krašto apsaugos ministerį ir kitus aukštus kariuomenės viršininkus. 14 val. Generalio štabo Valdybos viršininkas kėlė svečiams „Lietuvos“ viešbuty priešpiečius, kuriuose dalyvavo gen. št. plk. Gerulaitis, plk. ltn. Mačiulaitis, gen. št. plk. Jakutis, plk. ltn. Šarauskas, plk. Giedraitis, mjr. Raštikis, mjr. J. M. Laurinaitis, mjr. Steponaitis, mjr. Kuizinas ir kpt. Balčiūnas. Iš latvių pusės visi 4 kariuomenės spaudos atstovai ir plk. ltn. Indans.

Stalai buvo papuošti lietuviškomis ir latviškomis vėliavėlėmis; gen. št. plk. Gerulaitis lietuviškai pasakė prakalbą sveikindamas svečius ir pareiškėdamas jiems ir jų kariuomenei nuoširdžių linkėjimų.

21 val. Karininkų Ramovėj svečiams iškėlė pietus Vyr. štabo viršininkas gen. štabo pulkininkas Kubiliūnas. Pietuose dalyvavo, be priešpiečiuose dalyvavusių, dar šie asmens: plk. Skučas, plk. Jackevičius, gen. št. plk. ltn. Lanskoronskis, plk. ltn. Čaplikas, plk. ltn. Dočkus, plk. ltn. Murnikas, Latvijos atstovas Liepinš. Stalai taip pat papuošti abiejų tautų vėliavėlėmis.

Kitą dieną, birželio 16 d. sekmadienį, svečiai apsilankė 9 pėst. pulke — Mariampolėje, 2 ulonų pulke — Alytuje ir Birštone, ir iš ten grįžo Kaunan. 16 val. žiūrėjo mūsų kavalerijos rungtynių. Čia jie buvo pristatyti Respublikos Prezidentui.

Pirmadienį, birželio 17 d., svečiai aplankė 2 pėst. ir 3 art. pulkus, Čiurlionies galeriją ir Vyr. štabo Spaudos ir švietimo Skyrių.

14 val. Latvijos ministeris Lietuvai p. Liepinš iškėlė svečiams vaišės, kuriose dalyvavo ir mūsų kariuomenės aukštoji vadovybė. Vakare svečiai aplankė Karo Muziejų ir uždėjo vainiką prie žuvusių paminklo.

Naktį mūsų karininkų su Generalio štabo Valdybos viršininku gen. št. plk. Gerulaičiu priešaky ir Latvijos atstovybės personalo palydėti svečiai grįžo į Rygą.

Plačiau apie latvių kariuomenės spaudos atstovų viešėjimą Lietuvoje parašysime kitame numery.

Latvių kariuomenės spaudos atstovų sutikimas Kauno stoty š. m. birželio m. 15 d. Stovi iš kairės dešinėn: 1) „Mūsų žinyno“ redaktorius mjr. Steponaitis, 2) Kauno stoties komendantas plk. ltn. Petrauskas, 3) Latvių karo atstovas Lietuvoje plk. ltn. Indans, 4) Latvių atstovybės Lietuvoje atašė Kalejs, 5) Lietuvos karo atstovas Latvijoje plk. Giedraitis, 6) „Artilerijos Apskato“ redaktorius plk. Šenfelds, 7) Latvių atstovybės Lietuvoje sekretorius Rušens, 8) Latvių kariuomenės vado štabo mokymo skyriaus viršininkas gen. št. plk. Jeskė, 9) „Latvijas Kareivio“ redaktorius kpt. Mednis, 10) Vyr. štabo Spaudos ir švietimo Skyriaus viršininkas plk. ltn. Šarauskas, 11) „Letos“ atstovas P. Priedits, 12) „Militaru Rakstu Krājums“ ir „Aizsargo“ redaktorius plk. ltn. Plensners, 13) Vyr. št. Sp. ir švt. Sk. spaudos dalies vedėjas mjr. J. M. Laurinaitis, 14) „Kario“ redaktorius kpt. Balčiūnas, 15) žurnalistas Justas Paleckis.

Perlojiečiai.

Perlojos bažnytkaimis stovi abiptus Merkio upės, Alytaus apskr.

Jo gyventojai jau iš senų laikų pasižymi savo vieningu drąsumu.

Manau, kad nėra Lietuvoj tokio žmogaus, kuris būtų negirdėjęs apie kazokus. Juos rusų valdžia siuntė Lietuvon malšinti lietuvius už tautiškus darbus.

Daug kas nuo jų nukentėjo, bet perlojiečiai ir prieš juos turėjo drąsos. Ne kartą jie privertė kazokus nusėsti nuo arklių.

Vokiečių okupacijos metu žandarams įvairių šposų pridarydavo. Už tokius darbus vokiečiai ne kartą ruošėsi Perloją sudeginti.

1919 metais, vokiečiams pasitraukus, pradėjo uostinėti lenkai. Perlojiečiai, kažkur sugraibę, turėjo šautuvų ir kulkosvaidį. Išsikasė apkasus ir nutarė neišleisti į savo bažnytkaimį lenkų. Ir kai tik pamatė būrelį atjojančių lenkų, sutiko juos kulkosvaidžio ir šautuvų ugnimi. Nors vėliau, kad Perloją užėmė lenkai, už tokį „sutikimą“, jie labai nu-

kentėjo... Bet jų tai neslopino. Jie dar drąsesni tapo.

Pažymėtina, kad Perlojos mergelės taip pat drąsios. Pamatydavo vaikiną su lenku kalbant, tuojau išbėgdavo ant kiemo ir ragindavo: „Nekalbėk, Jonai, su tuo velniu. Duok jam į ausį ir tiek!“

Kai tik Perloja tapo Lietuvos pusėj, perlojiečiai užsirašė į šaulius ir dalyvauja kovose su lenkais.

1920 m. lenkai, užėmę Perloją, labai nustebo, kada kaime rado tik moteris ir senelius! Visi buvo išėję kovoti su priešu.

Lenkus nuvarius anapus Merkio, perlojiečiai patys vieni keliskart buvo juos nuvarę dar toliau.

Ties Perloja lenkai visad stato stipresnes jėgas.

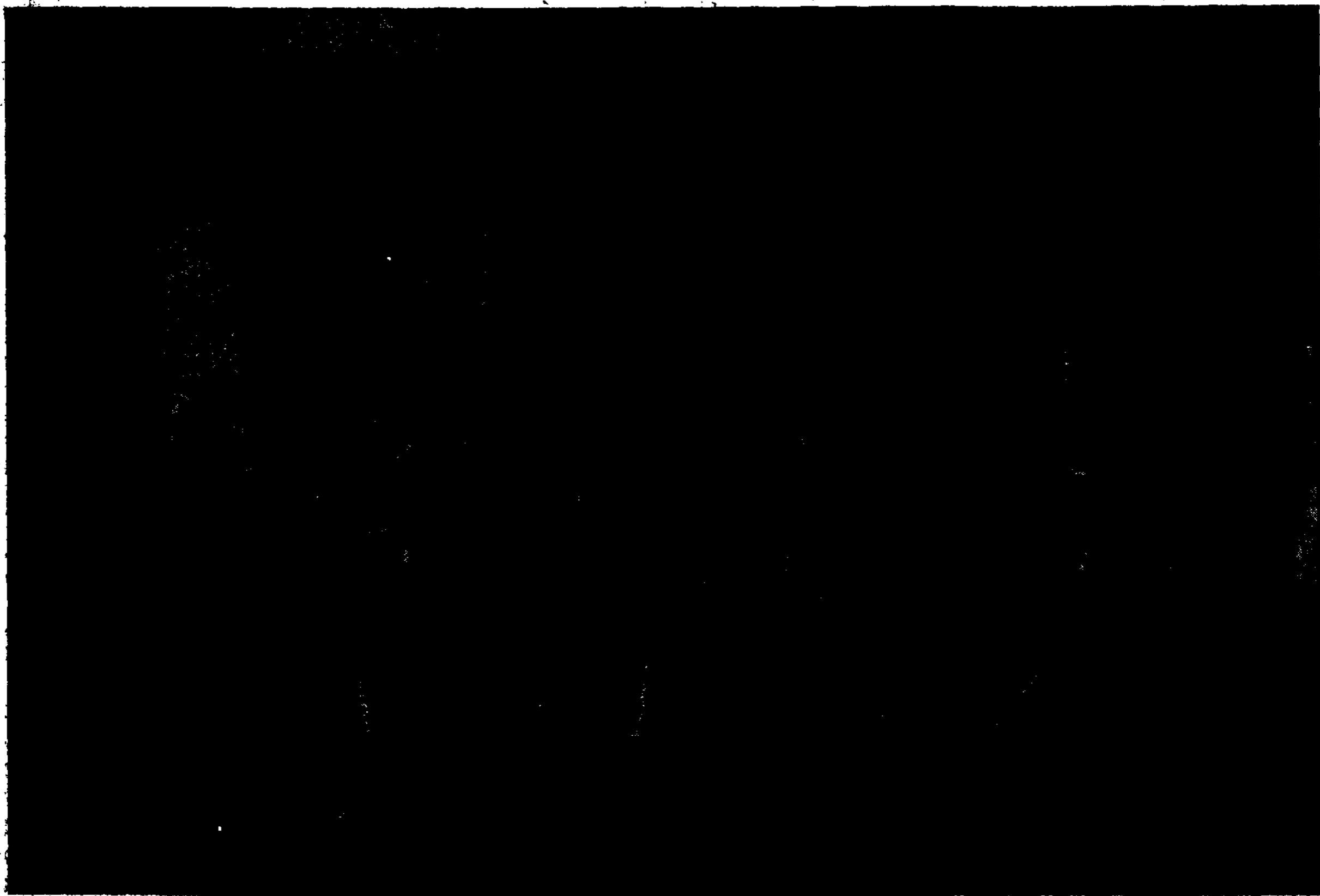
Perlojiečiai taip pat dalyvavo Klaipėdos vadavime.

Dabartiniu metu jie uoliai atlieka šaulio pareigas. Kalbasi apie praeties įspūdžius. Iš bailio mėgsta pasijuokti.

Didžiausia jų pyktis matyti anapus Merkio priešą — lenką, kurį pulti jie kasdien pasiruošę.

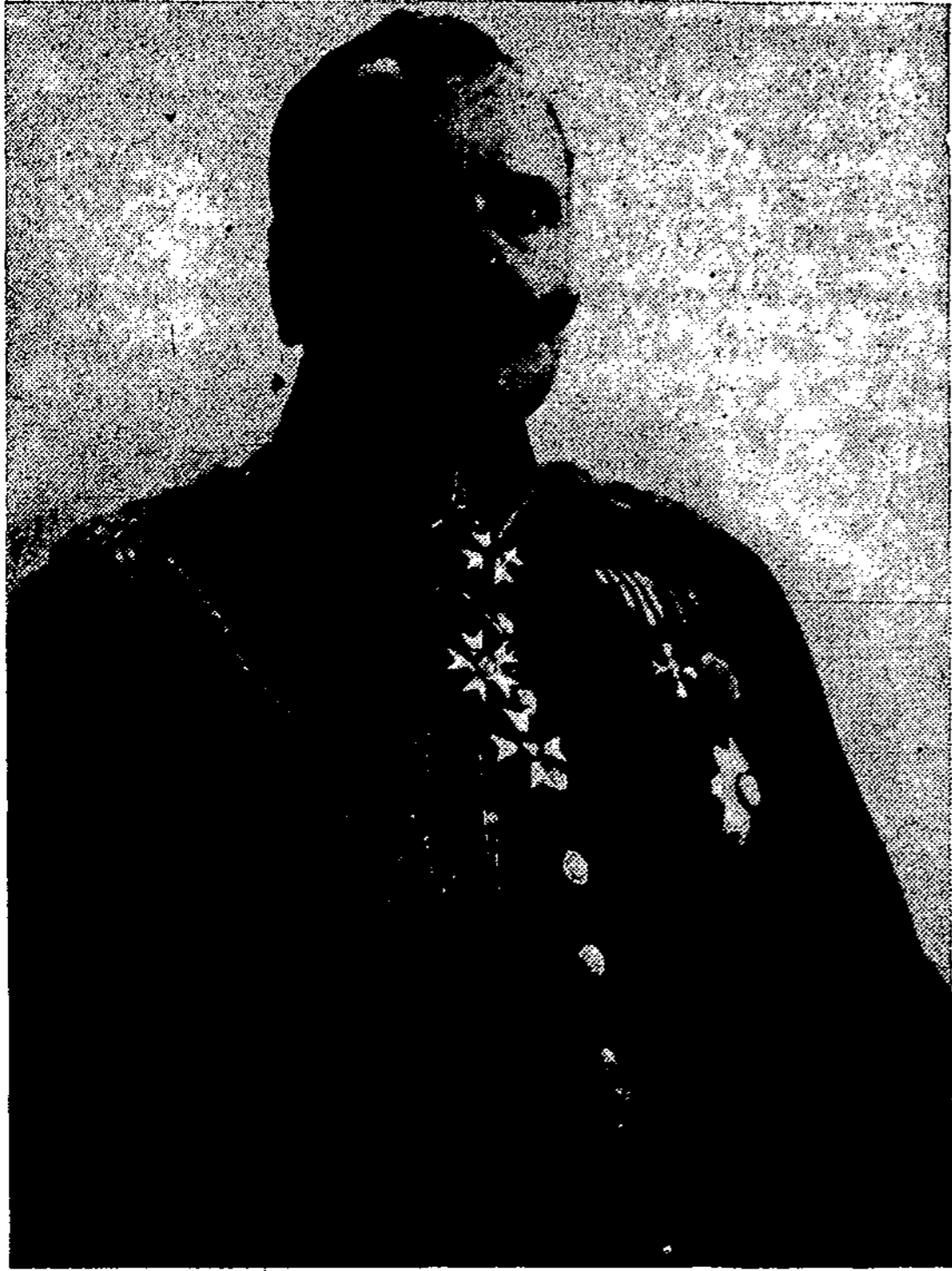
Yra pasiryžę pastatyti D. L. K. Vytautui paminklą.

Metūgis.

Latvių kariuomenės spaudos atstovai svečiuose pas mus (birželio m. 15 d. Karininkų Ramovėje). Sėdi (iš kairės dešinėn):

1) II karo apygardos viršininkas plk. Skučas, 2) „Militaru Rakstu Krajumo“ ir „Aizsargo“ redaktorius plk. ltn. Plešners, 3) Latvių kariuom. vado št. mok. sk. viršininkas gen. št. plk. Jeskė, 4) Latvijos įgaliotas ministeris Lietuvai Liepinš, 5) Vyr. Štabo viršininkas gen. št. plk. Kubiliūnas, 6) „Artilerijas Apskato“ redaktorius plk. Šenfelds, 7) „Kario“ redaktorius kpt. Balčiūnas. Stovi (iš kairės dešinėn): 1) Vyr. Št. Sp. ir Šv. Sk. švietimo dalies vedėjas mjr. Kuizinas, 2) Vyr. Št. Sp. ir Šv. Sk. spaudos dalies vedėjas mjr. J. M. Laurinaitis, 3) „Mūsų Žinyno“ redaktorius mjr. Štepanaitis, 4) II karo apyg. štabo viršininkas gen. št. plk. ltn. Lanškoroński, 5) Karininkų Ramovės šeimininkas plk. ltn. Murnikas, 6) Vyr. Št. Gen. Štabo Valdybos viršininkas gen. št. plk. Gerulaitis, 7) kavalerijos viršininkas plk. Jackevičius, 8) Vyr. Št. Administracijos Valdybos viršininkas plk. ltn. Mačiulaitis, 9) Latvių karo atstovas Lietuvoj plk. ltn. Indanas, 10) 3 art. pulko vadas pulk. ltn. Dočkus, 11) Vyr. Št. Operacijų Skyriaus viršininkas gen. št. pulk. Jakutis, 12) Lietuvos karo atstovas Latvijoje plk. Giėdraitis, 13) „Latvijas Kareivio“ redaktorius kpt. Mednis, 14) 2 pėst. pulko vadas plk. ltn. Čaplikas, 15) Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Sk. viršininkas plk. ltn. Šauskas ir 16) Vyr. Štabo Informacijų Skyriaus viršininkas mjr. Raštikis.

Gen. Kalejs, kariuomenės vado štabo (kaip mūsų Gen. Štabo Valdybos) viršininkas.

Gen. Francis, Vyr. Štabo (kaip mūsų Administracijos Valdybos) viršininkas.

Geležinkeliečio atsiminimai.

1920 mt. rugpiūčio mėn. pabaigoje geležinkelio ruože N-Svenčionėlis — Vilnius veikė geležinkelių kuopos statybos būrys. Būrys vyko traukiniu mazginę N-Vileikos stotį užimti sudarydamas kaip ir 7 pėst. pulko avangardą. Įvažiavus būrio traukiniui N. Vileikos stotin, bolševikų komendantas sutiko mane kaip traukinio viršininką, piktai klausdamas: — „Kas esate, ko atvažiavote?“. Raminančiai buvo jam atsakyta: — „Atvažiavome su geriausiais norais!“ — „Kokie tai tamstų norai?“ — „Kuo geriausi!“ Komendantas susimąstė ir nuėjo stotin. Telefonu jis pranešė Vilniun, kad N. Vileikon atvyko lietuvių kariuomenės kuopa, todėl jis prašo prisiųsti jam pagalbos „čtoby spravitsia“, t. y., apsidirbti. Bet praslinkus kelioms minutoms šis komendantas išėjo peronan ir pamatęs įvažiuojantį stotin antrą lietuvių kariuomenės ešeloną, o ant kalnelio, N. Vileikos-Gryvos geležinkelio linijos, trečia sušuko „mus apgavo!“ ir pabėgo. Didžiulė bolševikų minia taip pat tuojaus išsidangino iš stoties ir miestelio Molodečno link. Vietos gyventojai įteikė gėlių karininkams ir kareiviams.

Tuo pačiu laiku, kai atvyko antrasis 7 p. pulko ešelonas, iš Molodečno pusės palengva įvažiavo stotin rusų traukinys. Jame buvo vežami iš Rusijos kalinimų lietuviai įkaitai. Jie, netikėtai pamatę mūsų kariuomenę, susijaudino džiaugdamiesi ir užgiedojo „Lietuva, tėvyne mūsų!“.

Iš Vileikos 7 p. p. išžygiavo Vilniun. Įkaitai išvyko ne Vilniun, bet į N. Svenčionėlius. N. Vileikoje liko 7 p. p. vado paskirtas komendantas vyr. leit. Kozmianas su kuopa ir geležinkelių kuopos statybos

būrys. Būrys pradėjo valdyti stotį ir tvarkyti telefono ryšius. Svarbu buvo atskirai susijungti su Vilniumi. Buvo žinoma, kad viena pora laidų, tiesioginiai rišančių Vilnių su N. Svenčionėlio stotimi, yra neužimta. Be to, sudarytas N. Svenčionėlių stotyje ryšys su komutatoriaus telefoniste (Vilniaus stotyje) panele Miškinyte buvo svarbus informacijų gavimo atžvilgiu. Panelė Miškinyte tarnavo pas bolševikus, bet, būdama lietuvaite patriotė, išnaudojo kiekvieną progą ir pranešdavo mums telefonu ką nors iš rusų penktos armijos slaptų operacinių žinių. Todėl šį ryšį sutvarkyti buvo pasiskubinta. Neužilgo panelė Miškinytė pranešė, kad bolševikai susodino Vilniuje į tris vagonus Vilniaus ir apylinkių įkaitus ir nori slaptai pervežti juos per Vileiką į Kienos stotį ir sušaudyti. Tuojaus apie tai buvo pranešta komendantui ir pasiruošta įkaitams atimti. Sudaryti įspūdį ir paveikti bolševikų psichologiją, prie išeinamosios iešmos buvo pastatyta sargyba ir improvizuotas fugasų pakasimas. Pasiruošimo metu buvo praneštas traukinio nr., kuriuo buvo iš Vilniaus išvežti įkaitai. Sulaukus minėtą traukinį N. Vileikoje, visas traukinys per dusyk buvo apžiūrėtas, į užplombuotus vagonus buvo belsta ir klausinėjama lietuvių, lenkų, ir rusų kalba, bet niekas iš vagonų neatsiliepė. Per atidarytus šių vagonų langelius buvo matyti tiktai maišai su miltais. Gautas įspūdis, kad dėl traukinio numerio įvyko klaida. Pakartotinai užklausta p. Miškinytė dėl traukinio numerio, atsakymu neigė abejonę. Todėl tiesiog buvo pareikalauta nuo traukinio komendanto atiduoti įkaitus. Tas atsakė, kad jis areštuotų neveža traukinyje ir kad mūsų ieškojimas jau tai patvirtino. Vis dėlto tikėti

nesinorėjo. Nutariau provokacijos keliu sužinoti kokiuose užplombuotuose vagonuose yra pasmerktieji. Pašaukiau eilinį Trachimą Vaclovą, kurį žinojau kaip gerą šposininką ir gudruolį. Jam paaiškinau padėtį, liepiau tuojaus persirengti, apsimesti save komunistu esant, tarnaujantį lietuvių kariuomenėje ir prašyti traukinio sargybos viršininką paslėpti jį traukinyje, jeigu galima, pas areštuotus. Eilinio Trachimo gabumas dar kartą pasireiškė. Jis netrukus atėjo stotin užsivilkęs rusišką milinę ir su mūsų kariuomenės uniformine kepure. Einant pasidairė, priėjęs prie traukinio sargybos viršininko paėmė jį už rankos ir pradėjo jį prašyti paslėpti traukinyje. Į klausimą rusiškai: — „Bet kur aš jus, tovarišč, paslėpsiu?“ — Trachimas atsakė: — „Geriausiai pas areštuotus, vis tiek neras“. Sargybos viršininkas privedė eil. Trachimą prie vieno užplombuoto vagono ir pasakė: — „Stumk maišą ir lipk per langą.“ Eil. Trachimas palipo, pastūmėjo maišą ir pamatęs ten tylinčius žmonės, greitai nušoko žemėn ir pribėgęs atraportavo man, kur yra areštuotieji. Sargybos viršininkas veltui grėbėsi revolverio. Vyr. leit. Kozmianas užstojo jam kelią. Stovėjusieji peronaj mūsų kareiviai taip pat apsupo sargybos viršininką ir vagonus, artimiausius prie nurodyto, ir tuo davė progos eil. Trachimui įbėgti stotin. Iš traukinio komunistukai — vaikai 14—17 metų — su šautuvais atbėgo talkon sargybos viršininkui, bet, komendantui ant jų sušukus ir pagrasinus jiems bizūnu, pasitraukė. Sargybiniams prie vagonų buvo pastatyti prie krūtinių durtuvai, vagonų plombos nuplėštos ir atidarytos visos durys. Vagonuose ant grindų buvo matyti gulintieji ir sėdintieji žmonės. Vyrai ir moters buvo kartu. Vien tik akių judesiai įrodė, kad tai gyvi žmonės. Į vyr. leit. Kozmiano lietuvių, lenkų ir rusų kalboje paliepimus: „išeikitė!“ niekas nesijudino. Pasakius tiktai: „Žiūrėkite, lietuviai esame. Ant kepurės Vytį nešiojame. Paleidžiame jus nuo bolševikų“ — žmonės sujudo. Pradėjo eiti susikibę vienas į antrą, dėkodami, verkdami ir aimanuodami. Kai kurie puolė bučiuoti kareivių rankas, kojas. Kai kurie atsiklaupę bučiavo žemę — meldėsi. Bendrai visi darė nenormalių žmonių įspūdį. Apsupti mūsų kareivių jie buvo įvesti stoties salėn. Paleistų buvo 79 žmonės. Kriminalistų jų tarpe nebuvo. Kad jie jau laisvi, dar netikėjo, todėl nuo kareivių niekur nenorėjo eiti ir prašė saugoti. Atėmus pasmerktuosius, traukinys tuojaus buvo išleistas iš stoties, nes bolševikai besikoliodami pradėjo ruošti pasipriešinimui. Šių pasmerktųjų padėkos laiškas Vilniaus laikraščiuose aplenkė panelę Miškinytę, kuri buvo svarbiausioji iniciatorė ir informatorė suteikimui įkaltams laisvės Vileikoje, nes Kienoje juos laukė mirtis.

Dažnai kalbama, kad lietuviai moka už skriaudą atkeršyti. Vienas įvykis mane tame giliai įtikino. Buvo taip. Gavęs įsakymą Vileikoje išvykti su būriu ir užimti Vilniaus stotį, stovėjau peronaj ir kalbėjau su leit. Kutka. Iš Vilniaus tada atėjo traukinys. Ejo jis Minskan. Mūsų pasikalbėjimą pertraukė kažkoks ant garvežio nedidelio ūgio, įsismalavęs, kalbąs lietuviškai žmogus. Jo žodžiai: — „Sveiki lietuviai! Man malonu jus matyti. Aš taip pat esu lietuvis. Šie rusai“, — nurodė į bolševikų traukinį, — „pagavo mane ir liepė juos vežti Minskan. Bet aš jų nenuvešiu“. Supratau, kad tai yra atėjusio traukinio garvežio vedėjas. Jo nuoširdumas vis dėlto sukėlė abejonių. Jautėsi degtinė. Be to pamaniau, kad tai yra bolševikų provokatorius ir nuo tolimesnių kalbų su juo

susilaikiau. Jis matydamas mūsų nenorą kalbėtis suprato, kad jis yra laikomas įtariamu. Bet degtinė jį drąsino kalbėti.

— „Na, taip kaip, Ar vežti juos, ar ne“. Sunku buvo patarti ir jo norą suprasti. Atsakė jam leit. Kutka:

— „Žinai, dėde, kaip nori, taip sau ir daryk. Žygiuok sau sveikas“. Ir nuėjome į traukinį važiuoti Vilniun. Į Vilniaus stotį besiantinant buvo dar šviesu. Tai buvo rugpiūčio 28 d. 18 val. 30. min. Vilniečiai, ėję gatve, matydami iš palengvo įvažiuojantį pirmąjį lietuvių traukinį, pribėgo prie traukinio paduodami gėles ir sveikino mus. Jausmas, kad Vilnius pasiektas ir jau yra mūsų, kėlė ūpą ir energiją. Stoties tarnautojai parodė mums didelį prielankumą, lojalumą ir pareiškė, kad dirbs dabar tiktai mūsų klausydami. Silpnos techninės būrio jėgos didelėje Vilniaus stotyje gavo paspirtį. Todėl priėmimas kariškų traukinių Vilniuje ėjo visą laiką be kliūčių ir tvarkingai. Atvykus stotin užėjau į telefonų centralinę. Ten teko susipažinti su panele Miškinyte, kuri tuo laiku budėjo. Čia turėjau progos pareikšti padėką už žinių tiekimą, turint iš visų pusių bolševikų šnipus. Po pirmų padėkos žodžių ji netikėtai padavė man telefono triubelę sakydama:

— „Paklauskite, ar ne jūsų čia bus darbas?“. Pradėjau klausytis. Kalbėjo rusiškai vienas žydas ir iš penktos armijos rusas. Žydas su žydiškumo akcentu pasakojo:

— „Taigi traukinys iš 60 vagonų ėjo Kienon iš N. Vileikos. Buvome penktame kilometre. Į antrą įkalnę buvo sunku įvažiuoti. Sustojome. Laukėme kito traukinio, kad tas mus pastūmetų. Taip buvo anksčiau sutarta. Bet kas atsitiko, tai tiesiog baisu. Nuo laukiamo traukinio, pirmoje įkalnėje, garvežio vedėjas, vėliau padėjėjas, nors buvo saugojami sargybinių, bet nulipo iš lengvo einant traukiniui, neva tepti judančias garvežio dalis ir pabėgo. Sargybiniai vėliau taip pat pabėgo. Garvežys liko be žmogaus. Pradėjus važiuoti pakalnėn, laukiamas traukinys padidino skubą iki 80 klm. per valandą. Artėjantį traukinį pamatę pradėjo rodyti raudonus signalus, šaudyti, leisti raketas, bet niekas jo nestabdė. Žmonės tame traukinyje taip pat pradėjo šaudyti, konduktoriai švilpti, vėliau šokti iš vagonų. Iššokę nusilaužė sau rankas, kojas, susidaužė galvas. Mūsų traukinyje kilo panika, bet buvo vėlu visiems iš vagonų išbėgti. Antras traukinys smarkiai sudavė į stovėjusį mūsų traukinį ir abu susidaužė. Dabar katastrofos vietoje kalnas sudužusių ir degančių vagonų, po kuriais guli daug užmuštų, sužeistų ir sveikų žmonių. Katastrofoje, apytikriai, žuvo daugiau kaip 40 geriausių mūsų partijos darbininkų. Yra iššaukti pagalbos traukiniai. Ar ne bus tai darbas lietuvių geležinkeliečių, buvusių Vileikoje? Tą reikia ištirti. Paliepkite. Bet kas blogiausia, pavardės brigados žmonių ir sargybinių nežinomos. Žurnalas žuvo. Stotyse užrašų nepadaryta.“ Tolimesni komisarų pasikalbėjimai buvo formalumų aiškinimas. Katastrofos įvykimas ir girto garvežio vedėjo žodžiai Vileikoje sukėlė mintyse įtarimą, kad tai yra padaręs šis mažas žmogelis. Praėjo keletas dienų. Vieną sekmadienio rytą Vilniaus stotyje pamačiau tą „mažą žmogelį“. Jis mane pažino ir besišypsodamas priėjo prie manęs. Pasisveikinome.

— „Na! Kaip, pone leitenante? A? Išlaikiau savo žodį? A? Sudaužiau į šipuliukus tuos prakeiktus bolševikus. Aš jiems atkeršijau. Aš nebūčiau tėvas, jeigu neatkeršyčiau. Aš turėjau sūnų. Mokiniau

ji iš paskutinios kapėikos. Jis buvo Rusijoje karininku. Visi jį mylėjo, o jie sušaudė. Dabar aš jiems už sūnų atkeršijau. Lai žino, kaip yra baisi mirties bausmė.“ Susimąsčiau susijaudinęs. „Bet kaip tamsta pabėgai? — paklausiau.

— „Aš su padėjėju pabėgau. Mes buvome susitarę. Kada važiovome į pirmą įkalnę, išlipome su tepelnyčiomis tepti garvežį. Traukinys ėjo iš lengvo. Iš pradžios tepėme, paskui paliai traukinį ėjome, vėliau į krūmus pasukome ir pabėgome.“

— Bet sargybiniai vijosi tamstą? — vėl paklausiau.

— „To nežinau. Jeigu jie iššoko iš garvežio, gyvi liko“. Tuo mes pasikalbėjimą baigėme. Šis įvykis gi-

liai atmintyje liko. Baisėnio keršto, kada nors buvusio Lietuvoje, aš nežinau, nes vyrų, moterų ir vaikų žuvo ir sužeistų sudegė per 200. 60 vagonų buvo visai sudaužyta. Devynioms dienoms praslėnkus buvau nujojęs į katastrofos vietą. Didelės krūvos geležies, apdegusios vagonų lentos ir vagonų ašys su ratais gulėjo abipus geležinkelio išmėtos per 60—80 mtr. Ten būti negalėjau, nes supuvusių ir apdegusių po vagonais žmonių dvokimas buvo nepakenčiamas. Padarytų ten keturių nuotraukų negatyvai sudužo vagonė, pervežant III divizijos štabą iš Valkininkų Lentvaravan. Todėl iliustruoti katastrofos vietą negaliu.

Tai tiek svarbesnių atsiminimų iš Vileikos.

Kap. Baubliauskas.

Kavalerijos pulkų raitųjų sporto rungtynės.

Birželio 16 d. 15 val. 30 min. Petro Vileišio aikštėj įvyko kav. pulkų raitųjų sporto rungtynės.

Tenka tuo sportu labai susidomėti, juo labiau, kad jis parodomai rečiau įvyksta.

Programą sudarė: 1) Puskarininkų konkūrai (concours hippiques); 2) Karininkų (1 partijos) konkūrai; 3) Dūrimas (dalyvavo karininkai, puskarininkiai ir eiliniai); 4) Karininkų (2 partijos); 5) Kirtimas (dalyvavo karin., puskarin. ir eiliniai); 6) Šokimas į aukštį rekordui nustatyti; 7) Lengvųjų kulk. būrio išjojimas pozicijon (gusarų pulkas); 8) Džigitavimas (karstymasis) — dalyvavo karin., puskarin. ir eiliniai ir 9) Raitininkų ataka.

Puskarininkų kadro (kaip aktyvios, taip ir liktinių puskar.) konkūrai parodė, kad mūsų puskar. rimtai dirba ir supranta kavalerijos dalyką. Daugumas su gerais arkliais (ekteriero atžvilgiu) nugali dažnai pasitaikomas laukuose kliūtis drąsiai ir gražiai.

Prizus laimėjo: vyr. puskar. Načajus (1 prizą, laikrodį) su kumele „Fanfara“, vyr. puskar. Pluta (2 prizą, laikrodį) su kumele „Augalota“, vachm. Juknevičius (3 prizą, laikrodį) su arkliu „Gardas“, vachm. Tverijonas (4 prizą, laikrodį) su arkliu „Ampiras“, vyr. puskar. Gauronskis (5 prizą, laikrodį) su arkliu „Fermentas“ ir gr. Šukys (6 prizą, laikrodį) su kumele „Antena“. Kumelė „Augalota“ ir arkliai „Fermentas“ ir „Ampiras“ vietinės veislės, kiti — trakėnų veislės.

Įdomiausia programos dalis buvo karininkų konkūrai (concours hippiques). Buvo nustatyta jojant 400 m. per minutę (visas kliūtis — tam tikrą kelią apjoti per 2 m. 6 sek.) nugaleti 14 kliūčių, kurių aukštis (ne visų kl.) buvo 1,20 m. Pagal programą per abi partijas dalyvavo 34 karininkai; keletas dėl kurių nors priežasčių (susirgo arkliai) nedalyvavo.

Karininkų kliūtys buvo sukombinuotos iš dažnai sutinkamų laukuose kliūčių ir grynai tyčia pa-

Iš raitininkų sporto rungtynių. Viršuj: Respublikos Prezidentas ir ministeris pirmininkas su poniomis ir svečiais žiūri lenktynes. Apačioj (dešinėj): Gausiai susirinkusi visuomenė seka rungtynes; (kairėj): šokimo per kliūtį momentas.

rengtų. Daugumas karininkų su gerais ir gražiais ekteriero arkliais gražiai ir tiksliai prie kliūčių jodami, drąsiai nugalėjo aukščiausias ir įvairiai sukombinuotas kliūtis.

Laimėjo prizus šie karininkai: 1-mą prizą — vyr. ltn. Šakėnas su arkliu „Aziatas“ trakėnų veislės. 2-rą prizą — vyr. ltn. Kirkyla su kumele „Laumutė“, taip pat trakėnų veislės ir 3-čią prizą — leit. Vedeika su kumele „Idilija“ guterių veislės.

Taip pat karininkų buvo šokama į aukštį rekordui nustatyti. Aukščiausiai pasiekė vyr. ltn. Šakėnas su tuo pačiu arkliu „Aziatas“. Tuo būdu rekordas pasiektas peršokant 1,75 m. Tai yra, suprantama, toli gražu ne pasaulinis rekordas. Bet tas aukštis irgi yra ne paskutinis. Čia taip pat laimėta rekordo prizas.

Reikia pažymėti apie lengvųjų kulk. būrio išjimą pozicijon. Šis programos dalykas turėjo aiškiaus ir gražaus tikslo. Pasigirdus trimito garsams raitininkai šuoliais atleikia tariamoj pozicijon, akimirksniu nusėda su savo lengv. kulk. nuo arklių ir pradeda šaudyti. Tuo metu arkliavedžiai vėl dingsta tikslu būti paslėptoje vietoje. Šis dalykas būdamas efektingas neturėjo efekto tikslo. Čia vadovybės norėta plačiau visuomenei parodyti, kaip mūsų dienų moderniškoji kavalerija sugeba stačiai ir staigiai pradėti kautynes, panaudojant lengv. kulkosvaidžius (taip vadinamą „ugnies rezervą“) ir kaip staigiai gali nutraukti. Gusarai tai atlieka la-

bai gerai, techniškai gražiai ir labai greitai. Visa tai truko 2 m. su biškiu — atlėkti, šaudyti ir vėl dingti.

Kirtimas, dūrimas parodė, kaip kavalerija naudoja šaltą ginklą: kardą ir pikę.

Džigitavimas (karstymasis) — mūsų raitininkų liaunumą ir vikrumą.

Raitininkų ataka — kaip šiandien raitininkai (mažesnėmis dalimis) esant patogioms apystovoms atakuoja priešą. Raitininkų ataka yra visados labai staigi ir smarki. Tuo visuomenė buvo įtikinta ir tuo baigėsi programos dalykas.

Raitininkams sudarė didelio malonumo ir džiaugsmo, kad į raitų sporto rungtynes atvyko Tautos Vadas ir vyr. karo jėgų viršininkas J. E. Respublikos Prezidentas A. Smetona. Be to, ne tik atvyko, bet ir paskyrė dovaną gražią statulą „Gloria“ („Garbė“), kaip pereinamąją dovaną, kurią laimėjo 1-mas prizininkas.

Taip pat atsilankė ir ministeris pirmininkas ir krašto apsaugos ministeris prof. Voldemaras, vidaus reikalų ministeris, Vyr. Štabo viršininkas su kitais aukštais viršininkais, taip pat viešėję Lietuvoje latvių karo spaudos atstovai gen. št. pulk. Jeskė, pulkin. Šenfeldas, pulk. ltn. Plensners ir kap. Mednis ir daug kitų aukštų svečių.

Bendrai reikia pabrėžti, kad kav. pulkuose matyti rimtai ruošiasi ir tinkamai stengtasi supažindinti visuomenę su kavalerijos dalykais.

Vyr. ltn. Zl.

Lietuva atsiima Vilnių.

Apie įdomią Amerikos karo korespondento apysaką praneša Amerikos lietuvių laikraštis „Vienybė“.

New York. „Liberty“ žurnale dedama (dalimis) Fl. Gibbons, įžymaus karo korespondento, apysaka „Raudonasis Napoleonas“, kurioje jis vaizduoja, kaip 1933 metais rusų diktatorius Karakhanas, su raudonos armijos pagalba, eina užkariauti ir išnaikinti baltąją rasę. Jo šnipai sukėlė revoliuciją Japonijoje ir susprogdino karo sandėlius Varšuvoje. Tuo būdu prasideda karas su Lenkija ir Mažąja Antanta.

Rusų armijos jau maršuoja į Lenkiją ir užėmė Minską. Autoriaus toliau pasakyta:

„Vėlai naktį, tą pirmą dieną, aš patyriau apie pirmą Rusijos šiame kare talkininką.

„Tokiam artimam sutikime su raudonaisiais, rodos, it ji būtų veikusi Maskvos įsakymais, maža, bet veikli Lietuvos kariuomenė išsijudino pietų link atsiimti savo senąją sostinę Vilnių, kurį 1920 metais Pilsudskis iš jų atėmė.

„Lietuva, Versalės sutarties kūdikis ir Tautų Sąjungos apvilta, pakilo atitaisyti skriaudą, kurią iš savo kaimyno patyrė“.

Toliau autorius pasakoja, kaip rusų armijos, kurių daugumą sudarė aziatai mongolai, užkariavo Lenkiją, Austriją ir Vokietiją. Vienintelį pasipriešinimą sutiko Italijoje. Vėliau puolė Prancūziją ir Angliją, nugalėdami jų armijas. Liko tik Amerika, su kuria „Raudonasis Napoleonas“ taip pat pradėjo karą.

Tiesa, apie Lietuvą apysakoje kalbama ne bešališkai, tačiau įdomu pats Vilniaus atsiėmimo faktas.

Leonas Vitkauskas.

Šis tas apie auklėtinius.

Pas mus, kariuomenėj, beveik kiekvienoj daly yra dudų orkestrai. Orkestruose tarnauja auklėtiniai, nepilnamečiai, beveik jų $\frac{2}{3}$ yra nuo 10 ligi 17 m. amžiaus. Todėl juos reikia tinkamai auklėti. Auklėti jų dorą ir ugdyti juose pilietinę sąmonę, skiepyti juose sąžiningumą ir kitas kilnias idėjas gali tik kapelmeisteriai. Kiek man teko pasikalbėti su keeliais auklėtiniais, tai jie sako: „Kad mus būtų tinkamiau auklėję, tai mes būtumėm degtinės raugo visai nepažinę“. Mano manymu: 1) Auklėtinius niekuomet nereikia leisti su suaugusiais gyventi, nes suaugę dažnai kalbasi apie merginas ir tuo tvirkina auklėtinius. 16 ar 17 metų amžiaus auklėtinis, jau pradeda vaikščioti su panelėmis, ir kai kada su abejotinos doros. Tuo būdu yra pavojaus užsikrėsti bauriomis ligomis. 2) Auklėtinius saugoti nuo degtinės ir nuo alaus. Dažnai auklėtinis, baigęs sutartą laiką, nori gauti kur nos vietą. Nors kartais būna ir labai geras griežikas, bet kaipo girtuoklio nenori priimti. Prie to darbo turi prisidėti ir laisvai samdomi puskarininkiai, nes kapelmeisteris negali visur būti su griežikais. Reiktų vengti auklėtinius siuntinėti įvairiausių netarnybos reikalais ir paskui juos vaišinti svaigalais. Ir kitais būdais reiktų stengtis ugdyti auklėtinių dorą ir šalinti nuo blogų įtakų.

Auklėtinis.

„KARYS“ yra įdomus ne tik kariams, bet ir visiems, ypač jaunuoliams.

○ Tamsta ar visad skaitai jį?

„KARIO“ kaina visiems prieinama — nuo liepos m. 1 d. iki metų galo tik 4 litai; 3 mėn. — 2 lt.

Adresas: Kaunas, „Kario“ redakcija.

Moksleivių įspūdžiai.

(Lūr. „Kario“ 23 nr. „Kariškoji Kauno moksleivių ekskursija“).

Mano pirmasis skridimas lėktuvu.

Vykdamas su ekskursija į aerodromą, buvau labai patenkintas, nes tikėjausi gauti lėktuvu paskraidyti. Atėjęs į aerodromą laukiau, kada pradės lėktuvai skraidyti. Štai — priėjo mano eilė skristi. Įlipau į lėktuvą ir laukiau, kada pradės skristi, bet bijausi, nes dar pirmą kartą savo gyvenime. Propeleris pradeda suktis ir lėktuvas ima kilti į aukštį. Visi mano draugai pasilieka žemėje, o aš... jau ore gan aukštai. Iš mokinių ir kareivių, ten esančių žemėje, rodėsi tik maži judantieji juodi taškai, o dideli namai atrodė visai mažučiai, o Nemunas atrodė mažų neplačių upelių, plaukiančių tarp tų namelių. Gatvės visai siauros. Lėktuvu skristi buvo man taip gera ir malonu, kad aš norėčiau skristi, skristi ir skristi... Po keletą minutų lėktuvas atsitūpė žemėn, ir aš išlipau linksmas ir visai patenkintas. Mokinių didžiausia grupė apspito mane sveikindami.

K. A.

Mano pirmo skraidymo įspūdžiai.

Paskraidyti lėktuvu, tai buvo mano svajonė. Aš nieku būdu negalėjau įsivaizduoti, koks skrendant gali būti jausmas. Bet man atrodė, kad turėtų būti koks nepaprastas jausmas, nes taip aukštai ir toli nuo žemės ne kiekvienas žmogus gali būti.

Pagaliau mano svajonė išsipildė — atėjo ta valanda, kada aš galėjau paskraidyti. Įlipau į lėktuvą ir laikiu, kada lėktuvas pakils.

Lėktuvas pamažu ėmė kilti, tolintis nuo žemės. Namai ir žmonės ėjo vis mažyn. Pagaliau iškilo visai ir pasuko miesto link. Aš skridimą lėktuvu buvau visai kitaip įsivaizdinęs, maniau, kad lėktuvas lėkdamas kryps iš vieno šono į kitą, į priešakį arba į užpakalį. O pasirodė visai priešingai. Lėktuvas skrido visai ramiai. Aš gavau įspūdžio, lyg važiuoju visai iš lėto per asfaltą automobiliu. Tik retkarčiais lėktuvas staiga pakildavo arba truputį nukrisdavo. Šitie momentai man buvo įdomiausi, nes tada jutau, kad ne lygia žemė važiuoju, bet oru skrendu.

Bet labiausiai mane sužavėjo reginiai, kurie matyti skrendant lėktuvu. Kaip puikiai atrodo mūsų Kaunas. Gatvės tiesios, lyg ištemptos virvės. Namai mažiukai marguoja įvairiomis spalvomis. O kas gražiausia, tai darželis prie Karo Muziejaus — nusodintas įvairiomis gėlėmis margavo, lyg koks įvairiaspalvis ornamentas.

Be to, labai puikiai atrodo Neris ir Nemuno upės, supančios iš trijų pusių miestą.

Žodžiu, iš viršaus žiūrint pasaulis atrodo daug gražesnis, negu jis tikrumoj yra. Erdvės mane

traukte patraukė prie savęs. Ir jei aš galėčiau likti lakūnu, tai mano svajonė būtų išsipildžiusi, bet aš tikrai žinau, kad tėvai su tuo niekad nesutiks.

Vytautas Damijonaitis.

Kariškas jaunimo parengimas Kretingos apskr. mokyklose.

Nuo š. m. gegužės mėn. pradžios pradėta vykdyti prieškarinio jaunimo paruošimo programa Kretingos apskr., Skuodo, Kretingos ir Palangos vidurinėse mokyklose.

Programa (33 nr.) susideda iš grynai kariško parengimo ir bendrai kūną lavinančių judesių, dirbtinių ir gamtos kliūčių nugalėjimas, lengvosios atletikos ir sporto elementų. Skuode programą vykdyti Klaipėdos krašto ir Kretingos apskrities komendantas pulk. lt. Liormanas pavedė atsargos viršilai (dabar pašto viršininkas) Skabui, gi Kretingoje ir Palangoje — XV šaulių rinktinės vadui kap. Buragui.

Su minimų mokyklų direktoriais susitarus duota Skuode ir Kretingoje po 2 val. per savaitę ir Palangoje — 1 val.

J. G.

Kas jie?

Kur tik pažvelk — nėra kampelio,
Kur jų nepalietė ranka,
Tai jų — malone Visagalio
Visa išpinta Lietuva!

Čia priešas veržias, reik ardyti
Kelius ir tiltus kaip vėliau.
Čia juos ir vėl reik atstatyti
— Praleist savuosius kaip greičiau.

Štai kelias naujas numatytas
Reiktų ištirti jojo kryptis
Ir čia darban jie įkinkyti
Nuo auštant dirba lig nakties.

Arba — štai kelią aptarnauja,
Tad tur žinot eismos dėsnius.
Kasdien valstybę apkeliauja,
Atspėkite kas tokie bus?

Aš.

Vieni senovės vartai į Lietuvos gilumą.

Taip galima pasakyti apie senovės Biržus ir verta ryškiau, negu paprastoje korespondencijoje, aprašyti jų apžiūrėjimą.

Biržai — greitai augęs miestelis Lietuvos šiaurėje. Jo augimas sparčiai eina dėl to, kad jį pasiekia geležinkelis (siaurasis). Kultūrinis augimas, taip pat, Biržuose žymus — jis čia žymesnis, negu bet kokiam kitame Lietuvos miestelyje.

Pirmiausia, atvykus į Biržus, žinoma, eini į garsųjį piliakalnį. Tai vieta, kurioje įgauni minčių, lyg iš amžių, kurie jau senai praėjo.

Piliakalnis yra prie gražaus ežero. Tai buvusi Lietuvos tvirtovė. Iš ežero padaryti grioviai, kurie juosia aplinkui buvusią tvirtovę. Dabar tie grioviai išsekę, bet tvirtoviškas jų pavidalas aiškus.

Piliakalnis susidaro nuo tų griovių aukštų krantų ir viduje turi didelį plotą. Viduryje riogso didingos buvusių gražių rūmų liekanos.

2 pėst. pulko vyr. pusk. Aleksandras Petkevičius, garbingai žuven 1920 m. kantynėse su lenkais ties Giedraičiais.

Piliakalnis yra gražiausia pasivaikščiojimo vieta biržėnams. Jame yra aplinkui einą keleliai su suoleliais. Vaikščioji, kupinas minčių iš senovės, ir gėriesi buvusios tvirtovės vaizdu. Atsiaučių išlinkimai rodo buvusias sargybų ir patrankų stovėjimo vietas. Esama krantuose viršuje išmūrytų urvų. Netoli riogso pamesta didžiulė sunki mortyra (labai trumpa patranka).

Kalbama, kad kažin kas seniau bandęs piliakalnį kasinėti, bet buvę uždrausta. Sako, kažin kas buvo įėjęs pro išmūrytus urvus į gilumą, kurioje urvai šakojasi. Ten radę arklių ėdžias su šieno liekanomis, bet įsidėtas į kišenių šienas ore subirėjęs į dulkes. Dar yra padavimas, kad iš piliakalnio esąs išėjimas po ežeru.

Dabar, gražiu biržėnų inteligentų rūpesčiu, įeinant į piliakalnį, yra abipusiai kelio pastatyti paminklai su senoviškomis patrankomis ant jų (patrankų iš Biržų yra Karo Muziejaus sodelyje; be to, reikia manyti, jų nemažai išvežiotą į svetimus muziejus).

Įeinant į piliakalnį, kairėje, stovi paminklas, kuriame yra iš keturių pusių įrašyti šie žodžiai (rašau, kaip ten yra):

„Šie griūvesiai buvo Lietuvos tvirtovė. Ji sergėjo kelią į Lietuvos gilumą, būtent į Vilniaus sostinę. Todėl Biržų ponai buvo Lietuvos etmonai (karo vadai) ir Vilniaus vaivados:

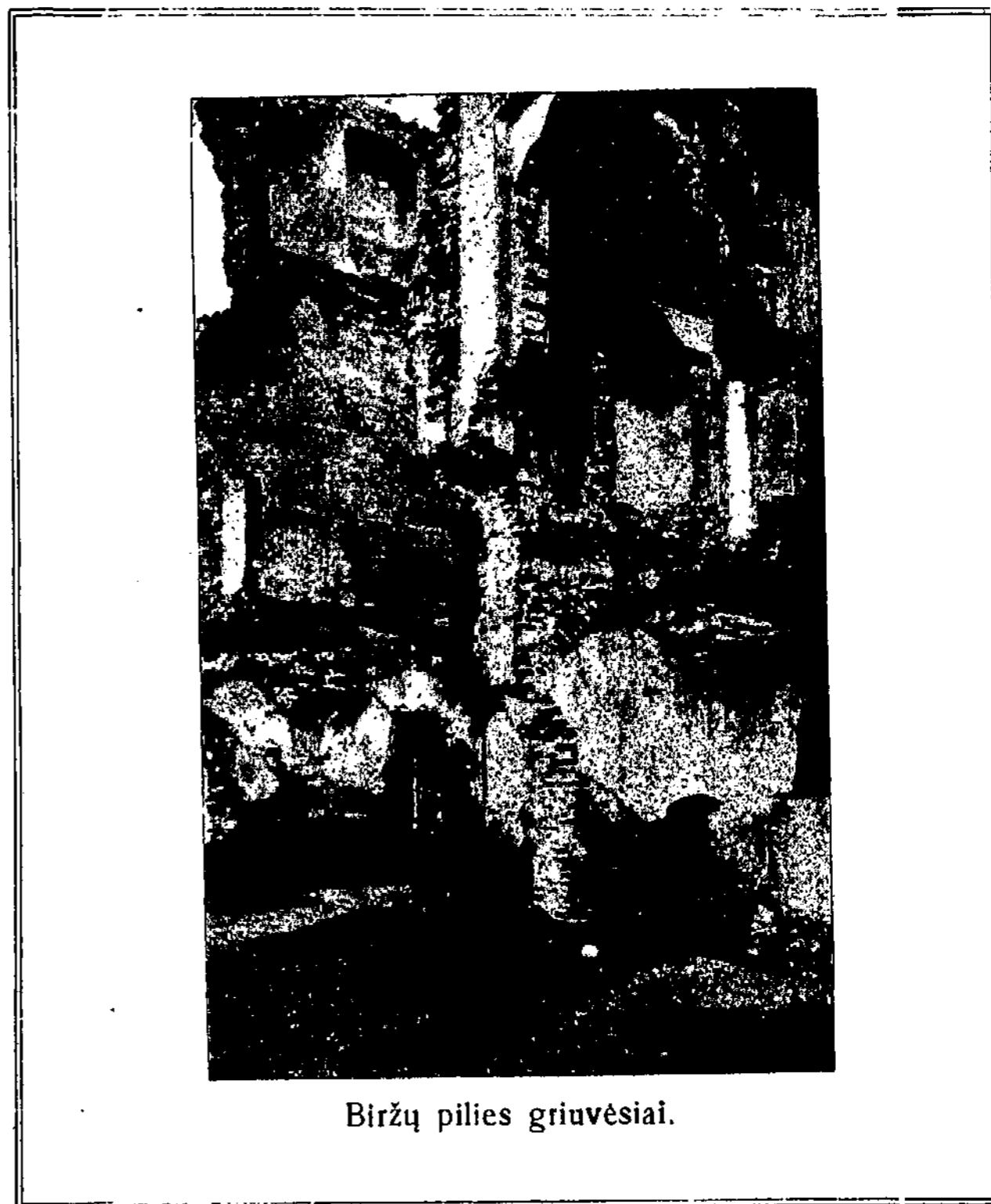
Radvila Jurgis (†1541), Mikalojus Rudasai (†1584) ir Krysius I (†1603). Pastarasai sutvarkė šią tvirtovę ir, sutraukęs čion kariuomenę, sumušė švedus 1599 m. ties Kuoknėze (Kokenhusen).

Švedai valdė Biržus 1625 ir 1655 m. m. Po švedų tvirtovė buvo sunykusi: 1665 m. buvo artilerijos 85 patrankos ir įgulos 7 sargybos.

1704 m. rudenį Švedų generolas Levenhau... priverstė Biržų komendantą Nerezijų išvesti įgulą ir susprogdino tvirtovę“.

Kaip matome, šis piliakalnis lietuviui gali daug ką pasakyti. Tikrai malonu jame pasivaikščioti. Išėini patenkintas, lyg pagyvenęs Lietuvos senovę. Įvairūs praeitų kovų vaizdai pinasi galvoje.

Antroje įėjimo pusėje stovi kitas paminklas su įrašytais senovės Biržų kultūros pažymiais. Iš to paminklo darosi aišku, jog Biržai yra senas šviesos židinys Lietuvai ir kad jame viešpatavo kitokia, negu visoje Lietuvoje — reformacijos tikyboje — dvasia. *Leonas Vitkauskas.*

Biržų pilies griūvesiai.

Didžiausi pasaulio daiktai.

— Aukščiausias pasaulio statinys yra Eifelio bokštas Paryžiuje, turįs 300 metrų aukščio.

— Didžiausia pasaulio statula yra Sfinksas (Egipte), kurio aukštis yra 59 metrai, o veido plotis — 5 metrai. Kita didžiulė statula yra Naujorke prie įėjimo į uostą, tai „Laisvės statula“. Jos aukštis siekia 47 metrų, o statulos galvoje gali laisvai tilpti 40 žmonių.

— Didžiausias pasaulio tiltas yra irgi Naujorke. Jo ilgis 1.800 metrų, o plotis 300 metrų, sveria tiltas apie 130.000 centnerių. Tilto statyba kaštavo 15 milijonų dolerių.

— Didžiausį plotą užima Berlyno miestas — 87.000 hektarų.

— Didžiausias pasaulio varpas yra Japonijoje, Osakos apylinkėje. Varpo aukštis — 8 metrai, apskritimas — 17 metrų, svoris per 140.000 kilogramų.

— Didžiausia biblioteka yra Petrapilyje. Joje yra per 4.000.000 knygų, 500.000 žemėlapių, šimtai tūkstančių rankraščių, nuorašų ir kit.

— Didžiausias paveikslas yra Tintoreto „Rojus“, kuris randasi dožų pilyje Venecijoje. Paveikslas turi 26 metrus platumo ir 2 metrų aukštumo.

Kokių žmonių turėjo spaudos draudimo gadynė.

(Žiūr. „Kario“ 22 nr.).

Benediktas Galinevičius.

Gimė 1850 metais, Stanionių dvare, Pumpėnų valsč., Panevėžio apskr. Mokslų jokių neėjęs. Mažą motina išmokino šiek tiek lenkiškai skaityti, o nuo to išmoko pats lietuviškai.

Sužinojęs, kad vysk. Valančius pardavinėja lietuviškas maldaknyges, nuvyko pas jį į Kauną, rodos, 1875 metais, ir pradėjo knygų platinimo darbą. 1877 metais, vysk. Valančiui patarus eiti į užsienį pirkti knygas (nes, esą, bus galima gauti pigesne kaina), tais pačiais metais iškeliavo į Tilžę.

Nuo to laiko pradėjo nuotykių ir vargų gyvenimą.

Čia prasideda suėmimai, kratos, kalėjimas nuo 7—15 parų ir net po mėnesį. Svarbu buvo, kad jis turėjo leidimą platinti lenkiškas knygas, o jis, prisidengęs tuo platino lietuviškas, bet, dėl akių apdūmimo, uždėdavo ant viršaus ir lenkiškų, tačiau jis jas neigė ir jų neplatino.

Kartą, grįžus jam su knygomis ir atvykusiems kitiems knygnešiams išdalinus jas, nespėjo gerai jų paslėpti, ir atvykusi policija suėmė jį, žmoną ir kitus ten buvusius drauge. Per policijų punktus pristatė į Panevėžį, kur, surašę platų protokolą, visus paleido. Po 3-jų mėnesių buvo teismas, kuris priteisė jam 3 metus kalėjimo, o žmonai ir kitiems — po 3 mėnesius.

Tris metus atsėdėjęs Panevėžio kalėjime ir baisiai suvargintas savo amato tęsti nebegalėjo. Šiandien senukas vos gyvas, dusulingas, matyt, kad daug vargo yra iškentėjęs.

Antanas Aižinas.

Gimė 1867 mt., Butėnų kaime, Subačiaus valsč., Panevėžio apskr. Skaityti ir rašyti mokėsi ardamas, nes šiaip neturėjo laiko. Pramokęs šiek tiek skaityti, pradėjo ieškoti lietuviškų knygų ar laikraščių.

Prisiskaitęs įvairių patriotiškų straipsnių, užsidegė tėvynės meile. Pradėjo pats knygas platinti. Susipažinęs su knygnešiu Slivausku, kuris gyveno Panevėžy, ir imdamas nuo jo — platino po įvairius Lietuvos kampus. Daugiausia mėgo platinti knygetes apie Kražius.

Patogumo dėliai užperka daug įvairių smulkių dalykėlių, k. a.: skustuvų, peiliukų, paveikslėlių, atviručių ir kit., ir eina per Lietuvą su savo „kromeliu“, kuriame daugiausia būdavo lietuviškų knygų.

Bevaikščiodamas atsidūrė į tolimą Žemaitiją. Eidamas į Šilėnus, susitiko važiuojančius du žandarus, kurie sulaikė ir padarę nuodugnią kratą rado užanty Kražių knygetes. Nieko nelaukę pasisodino ir nusivėžė į Šiaulius. Pristatė į policiją. Patupdė į daboklę, kur dvi dieni išsėdėjo nevalgęs, nes daboklėje valgyti neduodavo. Iš ten pateko į Šiaulių kalėjimą.

Šiaulių kalėjime išsėdėjo 6 mėnesius. Vėliau pranešė jam, kad ištremiamas iš Kauno rėdybos ir liepė pasirinkti sau gyvenimui vietą, išskiriant Petrapilį. Kitų patartas pasirinko Rygą. Ir ten gyvendamas nustojo dirbęs: čia tankiai atsilankydavo knygnešiai ir bendrai svarstydavo ateities planus bei patiekdavo daug įvairių sumanymų, kaip patogiau iškovoti Lietuvos nepriklausomybę.

Ten išbuvo iki didžiojo karo, iš kur grįžęs Lietuvon taip pat rankų sudėjęs nesėdėjo: dirbo įvairiose organizacijose ir naudingais patarimais daug tautiečių sužadino prie kilnesnių darbų.

Turėdamas galvoje, kad spaudos sukaktuves minint, bus dėdama daugiau straipsnių apie jų reikšmę, todėl aš čia plačiau jų neminėju, bet atpasakojau trumpai tų kelių knygnešių darbus ir kaip yra brangi mums spauda ir kaip už ją kovojo tie mūsų seneliai, kuriems šios sukaktuvės priklauso.

Šventėm daug įvairių sukaktuvių. Daug įvairių paminklų pašventinom. Tačiau mums brangiems knygų gabentojams ir platintojams, kurie nešė anais laikais apšvietą mūsų tautiečiams ir net paruošė dirvą dabartiniams mūsų darbuotojams, dar nesam nieko pastatę. Todėl, turėdami galvojimą tik praėjusias spaudos sukaktuves, prisiminkime, kad atgal 25 metai, knygas beplatinant, daug žuvo mūsų tautiečių tolimuose Rusijos ir Sibiro tyruose, arba supuvo kalėjimuose.

Baigdamas p. Rusecko žodžiais trokštu: „Kad taip, pagaliau, visuomenė visiems jiems, — žuvusiems kovoje, mirusiems, — gražų paminklą pastatytų: nežinomam knygnešiu!“

Ats. j. p. Plevokas.

Iš šaulių manevrų.

Visi, kam rūpi pažinti kariuomenės gyvenimą ir Tėvynės gynimo darbas, skaitykite

„KARI“.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

Apdovanojo Belgų karininkus. Lietuvos Respublikos Prezidentas apdovanojo aukštuosius Belgijos karininkus Vyties Kryžiaus ir D. L. K. Gedimino ordenais. D. L. K. Gedimino orderu apdovanoti: 1) Belgijos krašto apsaugos ministeris grafas de Broqueville — 1 laipsnio; 2) gen. ltn. Termonia, 3) gen. ltn. Dekempeneer, 4) gen. ltn. Gallet, 5) gen. mjr. Neets, 6) gen. mjr. Nuyten — 2 laipsnio; 7) plk. Denis, 8) plk. Vanden Bergen, 9) plk. Bogaerts, 10) plk. ltn. Van Dale, 11) plk. ltn. Van Egroo, 12) plk. ltn. Michiels — 3 laipsnio; 13) mjr. Van Overstraeten — 4 laipsnio.

Vyties Kryžiaus II rūšies orderu apdovanoti: 1) gen. ltn. Lecberg, 2) gen. mjr. Gonze, 3) plk. Lecrique, 4) plk. ltn. Thomas — 2 laipsnio; 5) ats. kpt. Feyerick ir 6) kpt. Yernaux — 3 laipsnio.

Visi apdovanoti už ypatingą mūsų kariuomenei palankumą, pareikštą dirbant aukštose Belgijos karo mokyklose, kurias baigė ir kuriose dar šiandien tebesimoko daug mūsų karininkų.

Belgų kariškoji dovana. Belgijos karalius apdovanojo mūsų Vyr. Št. Operacijų Skyriaus viršininką gen. št. plk. Jakutį pirmosios klasės Belgų kariškuoju kryžiumi.

Šiuo orderu belgai svetimtaučius labai retai apdovanoja, nes jis yra skirtas Belgijos karininkams už gerą 25 metų karo tarnybą karininko laipsnyje.

Gen. št. plk. Jakutis yra baigęs Belgijos karo akademiją.

4 artilerijos pulkas.

Valstybės teatro artistų gastrolės. Birželio mėn. 2 d., vadovaujant p. Pelaičiui ir dalyvaujant balerinai Žalinkevičaitėi, baritonui p. Šulginui ir kitiems, pulko kareivių klūbe buvo koncertas. Programoje: arijos iš operų, baletas, eilės, humoristika, juokai ir t. t. Visą programą artistai atliko labai kukliai. Publika nuoširdžiai paplojo iššaukdami po kelis kartus pakartoti. Šio koncerto teko matyti ir pulko karius. Už leidimą klūbe koncertą surengti pulkas turėjo teisės tam tikrą kareivių nuošimtį dovanai leisti. Šokių ir pertraukos metu griežė pulko orkestras.

V. p. B. Jablonskis.

8 pėst. K. K. Vaidato pulkas.

Paskaita. Birželio mėn. 9 d. pulko karių skaitkloj vyr. leitn. Kairionis laikė kareiviams paskaitą iš pulko istorijos. Plačiai apibūdino pulko gyvenimą ir kovas su įvairiais priešais.

Ažuolas.

Kareivinės ir rajono pagražinimas.

Kiekvienais metais mūsų kareivinių rajonas vis gražėja. Prieš trejus metus buvo pastatyta plynamente lauke tik viena kita kareivinė, o dabar jau yra apie porą dešimčių trobesių. Aplink kareivines praveisti keliai, medeliais apsodinti. Prie kareivinių padaryti gėlių klombai ir sudėti iš velėnų „Vyties kryžiai“. Aikštelės tarp kareivinių išlygintos ir žel-

dinamos pievų žolėmis. Taip tai atrodo kareivių rajonas.

Įėjus į kareivines, tikrai tenka pasidžiaugti, nes visur palaikoma tvarka ir švara. Sienos papuoštos Lietuvos kunigaikščių ir žymesniųjų Lietuvos visuomenės veikėjų paveikslais bei gamtos vaizdžiais, dažnai pačių kareivių pieštais. Lubos gi padabintos tautiškomis popierinėmis vėliavėlėmis ir kitokiais pagražinimais. Visa tai atrodo taip gražiai, kad, įėjus į kareivines, jautiesi lyg kokioje, gražiai papuoštoje, sėklyčioje ar salėje.

Šešupės Žvirgždas.

IŠ SAVANORIŲ GYVENIMO.

L. K. Savanorių Sąjungos Klaipėdos skyriaus visuotinis suvažiavimas.

Birželio mėn. 9 val. Klaipėdoje įvyko Lietuvos Kariuomenės Savanorių Sąjungos Klaipėdos skyriaus visuotinis suvažiavimas. Viso suvažiavo apie 25 savanoriai. Posėdžiai tęsėsi nuo 9 iki 13 val. Pirmininkavo Klaipėdos skyr. pirmininkas Šneideraitis.

Suvažiavimas išrinko naują valdybą, revizijos komisiją, garbės teismą ir atstovą į visos sąjungos visuotinį suvažiavimą Kaune.

Apie 11 val. suvažiavimą aplankė Klaipėdos krašto Komendantas pulk. ltn. Liormanas ir Krašto Apsaugos Ministerijos vardu sveikino suvažiavimą. Pasakė ilgoką kalbą, primindamas, tarp kitko, sunkias kovas Nepriklausomybės kare 1919 — 1920 metais ir savanorių pasiryžimą bei vargus už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Dabartinė vyriausybė už tai dabar daugiau, negu visos iki šiol buvusios vyriausybės, rūpinasi, kad savanoriai pirmoje eilėje būtų aprūpinti nemokamai žeme, tarnyba ir šiaip teikiama jiems įvairių lengvatų bei paramos. Vyriausybė jų nuopelnus įvertino ir neužmiršo.

Baigdamas kalbėti, paragino sušukti po 3 kart „valio“ už mūsų vyriausybę ir vyriausiųjų jėgų vadą Respublikos Prezidentą A. Smetoną ir krašto apsaugos ministerį prof. Voldemarą, kurie, besikūriant mūsų vyriausybei, stovėjo vyriausybės priešaky ir buvo vadais nepriklausomybės kare 1919 — 1920 m.

Pagaliau tuos savanorius, kurie nebuvo gavę savanorių medalių, apdovanojo kūrėju - savanorių medaliais ir liudymais.

J. G.

Dezertyriai, nenorėkite savanorių medalio. Kariuomenės kūrėju — savanorių medalis buvusiems dezertyriams neduodamas. Kad tokie nebūtų apdovanoti minėtu medaliu, Karių Savanorių Komisija reikalauja tokių kariuomenės liudymų, kuriuose būtų pažymėta ar prašantis medalio nebuvo pabėgęs bei teismu baustas.

Paskutiniu laiku susektas vienas kitas atsitikimas, kad buvę dezertyriai prašo medalio, visai užslėpdami savo pabėgimus, pavyzdžiui, tarnavo vienoj dalyj, iš ten pabėgo ir kai kurį laiką pabuvo pabėgime ir vengdami bausmės atvykdavo į kitą dalį ir ten stodavo kaip naujai atvykę savanoriai. Dabar, kada yra duodami savanorių medaliai, tokie „kiškiai“, užslėpdami pirmąjį pabėgimą, nesidrovi prašyti medalio. Bet, jau tokių asmenų keletas yra susekta ir, žinoma, už apgaidinėjimus nebus veltui praleista tai pro pirštus. Jeigu kuriam tokių ir pavyktų gauti medalį, tai vis vien suseks jo klastą bus atimtas iš jo medalis ir tinkamai pasielgta. Taip pat nebandyti ir kitų klastų, nes vis tiek pat jos aiškėn. Išskyla ir paskui tik nemalonumų būna.

Visuotinis Lietuvos Kariuomenės Savanorių Sąjungos suvažiavimas atidėtas ir jis įvyks liepos m. 21 — 22 d. Kaune, Tilmanso salėj. Pirmą suvažiavimo dieną bus iškilmingai šventinama sąjungos vėliava. Numatyta šventinti 11 val. Igulės bažnyčioj.

Pašventime dalyvaus suvažiavimo atstovai ir Kauno skyriaus nariai.

Taip pat iki suvažiavimo manoma išleisti „Savanorio“ knygą.

Pareigų pasiskirstymas. Birželio mėn. 16 d. posėdy senoji Kauno skyriaus valdyba perdavė skyrių naujai valdybai. Naujoji valdyba šaip pasiekirstė pareigomis: K. Masiliūnas — pirmininkas, V. Goštautas — vicepirmininkas, J. Ramanauskas — sekretorius, Edv. Lenkauskas — išdininkas ir J. Karutis — narys.

Naujoji valdyba dežuruos sekmadieniais nuo 10 iki 11 val. ir antradieniais ir ketvirtadieniais nuo 18 iki 20 val.

Savanoriams reikalingas savo organas. Iki šiol savanoriai neturi savo laikraščio. Toks jiems yra būtinais reikalingas. Kadangi atskirai ji leisti tenka susidurti su didelėmis išlaidomis ir naujai laikraštis leisti neapsimoka, tai manoma iš dabar ein. „Kario“ bei „Trimito“ pasirinkti savo organu. Tuo būdu tektų prie kurio nors šių laikraščių prašyti įvesti atskirą savanoriams skyrių. Tuo reikalu, kiek tenka girdėti, per visuotinį sąjungos suvažiavimą bus keliamas klausimas

Kybartų „Sveikata“ — 4 art. pulkas 0:7 (0:3)

Birželio mėn. 9 d. pulko aikštėje buvo draugiškos futbolo rungtynės.

Pradėjus žaisti, sveikatiečiai staiga puola pulko vartus ir laukiamas golas, bet vartininko pasiryžimas likviduoja pavojų. Tada artileristai greitai perėmė sviedinį įmuša du golas. Po šių golų pulkas visiškai persvaroj; sveikatiečiai pakrinka Artileristai ligi pat kėlinio galo dar muša trečią golą, ir kėlinys baigiamas 3:0.

Antrojo kėlinio pradžioje sveikatiečiai, rodos, pasiryžę atsirevanšuoti. Artileristai šią progą išnaudoja. Puolant sveikatiečiams pro skystą jų apsaugą, artileristai, gavę sviedinį, greit praeina ir vėl golas pulko naudai. Gavę ketvirtąjį golą sveikatiečiai pradeda gintis. Žaidimas vyksta beveik prie vieno vartų ir nebeįdomus. Nors sveikatiečiai ginasi, bet pulkas dar sugeba tris golas įmušti ir rungtynės baigiamos 7:0 pulko naudai.

Pulko komandos civiliai tarnautojai Lingis ir Glugauskas žaidė energingai ir gražiai. Abu įmušė po tris golas. Vieną golą patys sveikatiečiai įsimušė. V. p. B. Jablonskis.

5 pulkas — pionierių b-nas 9:2.

Birželio mėn. 9 d. 5 p. pulko aikštėje įvyko pirmos draugiškos futbolo rungtynės tarp 5 p. pulko ir pionierių b-no pirmųjų futbolo k-du.

Rungtynių pradžioje iniciatyva kėstutiečiai paima į savo rankas ir netrukus įmuša pionieriams pirmą golą. Pionieriai nenusimena ir per trumpą laiką atsirevanšuoja įmušdami kėstutiečiams 2 golas iš eilės. Po to žaidimas tarp abiejų komandų vyksta be persvaros ir tikrai kėliniui baigiantis, kėstutiečiai smarkiai pradeda atakuoti pionierius ir beveik iš eilės muša pionieriams dar 3 golas. Pirmas kėlinys tuo ir baigiamas.

Antro kėlinio pradžioje žaidimas vyksta lygiomis.

Teisėjas žaidimą vienai minutei sustabdo pagerbti žuvusį sportininką aviacijos kapitoną Gudyną; sportininkai ir publika atsistoja ramiai. Žuvusį pagerbus žaidimas tęsiasi toliau. Kėstutiečiai žaidimo iniciatyvą paima į savo rankas ir pasidaro tikri aikštės šeimininkai. Visą laiką žaidimas vyksta prie pionierių vartų, tik retkarčiais kėstutiečių varti-

ninkas gauna pačiupinėti sviedinį. Pionierių vartininkas dirba išsijuosęs ir likviduoja daug pavojingų momentų. Antras kėlinys baigiamas 5:0 kėstutiečių naudai. V. P. Salem.

Šaulių sportas.

Šančių šaulių sporto sekcijos „Šaulys“ futbolo komandos lygos futbolo „B“ klasės rungtynėse laimėjo: Gegužės 20 d. su „Kovo“ komanda 2:0, gegužės 30 d. su L. F. L. S. komanda 2:0, birželio 2 d. su K. S. komanda 3:2 ir birželio 9 d. su „Tauru“ 1:1.

Sančietis.

Išsiblašymas.

Tur būt, ne vienam teko girdėti, kad kai kurie žmonės, ypač mokslo vyrai, dažnai būna išsiblaškę, tai yra būdami susimąstę užmiršta apie išorinį pasaulį. Todėl tokie žmonės kartais turi gana juokingų nuotykių.

Daug pasakojama anekdotų apie prancūzų karo ministerio Painlevé išsiblašymą. Pasakojama, kad Painlevé visiškai užmiršta aplinkumą, kai ima spręsti kokį nors matematikos uždavinį.

Vieną kartą Painlevé buvo kvieistas į provincijos miestą dalyvauti žuvusiems kariams paminklų atidengiant. Ministeris pažadėjo ten atvykti 9 val. ryto, bet paskum, pakeitęs savo sumanymą, atvyko anksčiau — 6 valandą, kai niekas jo dar nelaukė. Turėdamas laiko, Painlevé, atsisėdęs stoties laukiamajame kambaryje, ėmė spręsti įdomų matematikos klausimą. Ilgą laiką sėdėjo jis, paskendęs savo skaičiavimuose. Staiga pasigirdo stoties tarnautojo balsas: „Traukinys į Paryžių! Prašau užimti vietas!“ Painlevé atsistojo ir, drauge su keleivių minia išėjęs į peroną, įlipo į traukinį. Visą kelią iki Paryžiaus jis sprendė savo uždavinį. Tik atvykęs į karo ministerijos rūmus, Painlevé prisiminė, kad šiandieną jis turėjo dalyvauti iškilmėse. Bet jau buvo vėlu.

O tuo tarpu provincijos miesto stotyje veltui ministerio laukė karininkai, visuomenės atstovai ir kariškas orkestras.

Motina sūnaus pėdomis.

Š. m. balandžio m. 21 d. Detroite (Amerikoj) įvyko šiurpulinga oro katastrofa. Prie 10.000 minios žiūrovų, susirinkusių aviacijos šventėn, ore susidūrė du lėktuvai, kurių vieną valdė vieno didelio aeroplanų fabriko prezidentas, kitą — žinomas amerikietis lakūnas Blochas. Lėktuvai susidūrė ore, susikūlė ir palaidojo po savo lūžgaliais abu lakūnus.

Nesunku įsivaizduoti kokio įspūdžio padarė ši nelaimė susirinkusiems žiūrovams. Žiūrovus apėmė panika. Jai likviduoti tuojau keletas lakūnų pakilo į orą, norėdami parodyti, kad nelaimės pasėka — neat-sargumas. Keldamiesi jie pasiūlė mėgėjams žiūrovams pasikelti kartu su jais. Bet nelaimės liudytojais buvo tiek įbauginti, kad niekas iš žiūrovų neturėjo mažiausio noro pakilti į orą. Tada iš žiūrovų tarpo išėjo vandėnyno nugalėtojo — lakūno Lindbergo motina ir pareiškė, kad ji pasirengus skristi su bet kuriuo lakūnu. Tuojau pakilo lėktuvas su Lindbergo motina — apskriejo keletą ratų ties aerodromu ir laimingai nusileido žemyn.

Nuraminta publika džiaugsmingai sutiko drąsaus lakūno motiną, kuri palaikė savo sūnaus reputaciją (gerą vardą). J.

Kaina visiems.: metams 8 lt., pusmečiui 4 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Atskiras nr. — 30 ct. **Skelbimai:** petito eilutė 50 ct.; prieš tekstą dvigubai. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius mjr. Kuizinas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuve, Kaune.

29 39 696